

GŁOS LEKARZY

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM LEKARSKIM, DEONTOLOGII LEKARSKIEJ I ZAGADNIENIOM Z ZAKRESU MEDYCYNY SPOŁECZNEJ.

SUBWENCYONOWANY PRZEZ IZBĘ LEKARSKĄ WSCHODNIO-GALICYJSKĄ.

:: WYCHODZI PIERWSZEGO I PIĘTNASTEGO KAŻDEGO MIESIĄCA. ::

REDAGUJE KOMITET.

REDAKTOR NACZELNY: DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI.

ADRES W SPRAWACH REDAKCYJNYCH I ADMINISTRACYJNYCH:

DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI
LWÓW, UL. ŚNIADECKICH 6.

:: :: TELEFON NR. 48/VJ. :: ::

PRENUMERATA ROCZNA WYNOŚI 6 KORON :: W ROSYI 3 RUBLE ::
W NIEMCZECH 6 MAREK :: WE FRANCYI 6 FRANKÓW.

WSZELKIE PRZESYŁKI PIENIĘŻNE ADRESOWAĆ NALEŻY:

DR. JAKÓB MOSZKOWICZ, LWÓW, UL. AKADEMICKA 28.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZĘD. NR. 39.786.

W JEDNOŚCI SIŁA!

TREŚĆ: Dr Szczepan Mikołajski. Kasv chorych w Galicyi. (Ciąg dalszy). — II. Kongres lekarzy rządowych austriackich. — Rozporządzenie mi-n steryalne w sprawie zatruc ołowiem. — Sprawozdanie z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej. — Kronika.

Kasy chorych w Galicyi.

(Ciąg dalszy).

Sokal, Tartaków.

W kasach, dotąd omawianych, jak wogóle w przeważnej części kas chorych, przyjęto system ryczałtowego wynagrodzenia, najniekorzystniejsz dla lekarzy, z różnemi modyfikacyami.

Że można uzyskać w kasach chorych prowincjonalnych także wynagrodzenie za poszczególne czynności według pewnej taryfy, dowodzi przykład Tartakowa.

Oto sprawozdanie dra Stefana Maciejowicza, lekarza kasowego w Tartakowie.

Jestem lekarzem kasy chorych powiatowej w Sokalu, w okręgu tartakowskim.

Instrukcyę dla lekarzy kas chorych załączam; poza tem nie ma innego statutu.

Lekarzem kasy chorych powiatowej w Sokalu, zostałem dnia 15. stycznia 1905 r.

Posada stała.

Płacę pobieram za każdą osobę (nie ryczałtowo). Wymówiłem sobie wynagrodzenie stosownie do wypadku i zabiegu, jaki mi wypadnie przedsięwziąć.

W krótkości poniżej przedstawiam taryfę, jaką po dłuższych targach uzyskałem:

- a) za wizytę chorego w domu lekarza w dzień 1 kor.;
- b) za wizytę chorego w domu lekarza w nocy 2 kor.;
- c) za wizytę w domu chorego w obrębie gminnym stałej

siedziby lekarza w dzień 2 kor.;

d) za wizytę w domu chorego w obrębie gminnym stałej siedziby lekarza w nocy 3 kor.;

e) za wizytę w domu chorego poza obrębem stałej siedziby w dzień 3 kor.;

f) za wizytę w domu chorego poza obrębem stałej siedziby w nocy 4 kor.;

Oprócz należności za wizytę poza obrębem siedziby, płaci kasa za każdy kilometr drogi (powrót nie liczy się) 1 kor.

g) za całkowity poród, prócz taksy za wizytę i kilometrowe, 15 kor.;

h) za wyjęcie łożyska ręczne, prócz taksy za wizytę i kilometrowe, 10 kor.;

i) za operacye chirurgiczne stosownie do mego ocenienia od 2—10 kor. (wyjęcie zęba, przecięcie abscesu, anthrax, panaritium, zmiana opatrunku, wycięcie polipów w nosie, uchu, operacya kaszaków i t. p.).

Wybór lekarza pozostawiony chorym.

Wynagrodzenia za fiakra niema, bo fiakra w Tartakowie niema.

O urlopie nie było mowy.

Skoro nie ordynuję, nie pobieram honorarium.

O zastępstwie nie było mowy.

Oprócz czynności leczniczych nie sprawuję żadnych innych.

Terminu żadnego odnośnie do wypowiedzenia posady niema.

Norm dyscyplinarnych, komisji dyscyplinarnych lub sądów polubownych nie znam i o tem mowy nie było, bo w ra-

AUTO-AERO

Największe w kraju przedsiębiorstwo automobilowe.

GARAGE-BOKSY

Pierwszorzędne warsztaty reparycyjne, urządzone według ostatnich wymogów techniki.

Samorodne spajanie, wulkanizator uniwersalny, parowy, amerykańskie maszyny do obróbki metali, z popędem elektrycznym. — Pierwszorzędne siły fachowe. — Stacja benzyny i smarów dzień i noc otwarta. — Czyszczenie wozów. — Magazyny wszelkich przyborów automobilowych. — Na żądanie wysyłamy specjalistów inżynierów i monterów.

Telefon 160.

AUTO-AERO

Lwów, ulica Chocimska.

Wyłączne zastępstwo światowej sławy

„FIAT“

automobili

Właściciel firmy: **JAN NOWORYTA.**

Adres telegraficzny: **Autero, Lwów.**

Nowość!

PLANTACOL

Syrup z Plantago lanceolata, jedyny wypróbowany i niezawodny środek przeciw kokluszowi u dzieci, nie zawierający żadnych narkotyków — jak również

Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne Apteki pod „Hygieę“ EMILA JEZIERSKIEGO dz. B. SCHEINBACH, Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

Nowość!

PLANTACOL CODEINATUS

Syrup Sulfogujakolowy z Plantago i kodeiną przeciw kaszlowi, katarom i zapłęgniom płuc u dorosłych poleca PT. Panom Lekarzom do ordynacyi

Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

FUTRA

wszelkiego rodzaju w doborowych gatunkach ŻAKIETY dla Pań, BOA, ZARĘKAWKI według najnowszych wymogów wykonuje

FIRMA:
ANDRZEJ KUŹMIŃSKI
LWÓW, WAŁOWA 9 (Gmach Banku Lwowskiego).

Od 500 lat leczą

światowej sławy radio - siarkowe
gorące źródła i kąpiele błotne w

TRENCSEN-TEPLICZ

Górne Węgry.

Główna linia kolejowa Berlin — Oderberg — Wiedeń,

podagrę, reumatyzm etc. Nowe budynki z wykwiutnem urządzeniem.
Nowy Grand Hotel. Nowe łaźienki. Romantyczne położenie górskie.
Otwarte cały rok. Wspaniała wiosenna kuracja i ensyonaty nie drogie.
Dla domowej kuracji wysyłka szlamu. — Prospekty: Dyrekcya káp.

zie jakiegoś konfliktu przestają ordynować, a kasa, chcąc nie chcąc, musi konflikt zażegnać, bo innego tu lekarza niema.

Prawa do emerytury, ani do zaopatrzenia rodziny nie mam.

Warunki umowy przedłożyłem zarządowi, a tenże piśmem zawiadomił mię, iż je przyjmuje. Zatwierdzenia przez Izbę lekarską nie było.

Ilu kasa ma członków, nie wiem, również okręgu, specjalnie wydzielonego niema.

Rodziny członków nie są ubezpieczone.

Tylko robotnicy są ubezpieczeni, majstrowie nie.

Ilu było chorych w ostatnim roku, ilu było niezdolnych do pracy, lub pracujących, nie pamiętam. Również nie pamiętam, ile przypadało ordynacji w ambulatoryum na lekarza.

Przeważnie miałem chorych, którzy się leczyli u mnie, wyjeżdżałem tylko parę razy w roku do ciężko chorych.

W moim okręgu są bardzo złe drogi, na wiosnę i jesienią nieraz nie do przebycia. Wyjazd n. p. do Torek 18 klm. trwa prawie cały dzień.

Specjalnych chorób, złączonych z rodzajem przemysłu, niema.

Objąwszy posadę lekarza okręgowego w Tartakowie, przyjąłem normę ordynacyjną po poprzedniku moim. Ta była jednak tak niską, że właściwie żenowała lekarza (n. p. za wizytę w domu lekarza, bez względu, co ten lekarz miał do zrobienia, 60 halerzy! i t. p.). Toż wkrótce napisałem do zarządu kasy o podwyższeniu. Odmówiono mi, a dopiero, gdy postawiłem sprawę na ostrzu miecza i powiedziałem, że stanowczo zrzekam się tej ich godności, przyjął zarząd moją taryfę.

Stosunki z zarządem o tyle przykre, że honorarya wypłacają bardzo leniwie, trzeba pisać, upominać się, nawet grozić sądem, a dopiero je nadsyłają.

Instrukcja dla lekarzy kasy chorych w Sokalu jest więcej zajmująca pod względem stylistycznym, niż pod względem treści.

Instrukcja dla lekarzy kasy chorych.

1) Lekarze ordynujący, udzielają opieki lekarskiej członkom kasy chorych, stosownie do przepisów statutu i niniejszej instrukcji. Lekarz ordynuje samodzielnie pod osobistą odpowiedzialnością, określoną ustawami państwowymi.

2) Wystawienie świadectwa choroby i świadectwa śmierci, nastąpić ma według załączonych formularzy.

3) Każdy członek ma przy zgłoszeniu się chorym, względnie przy wizycie, pokazać swą kartę legitymacyjną, tudzież potwierdzenie od pracodawcy, że u niego pracuje. Wystawione świadectwo choroby oddaje się członkowi do przechowania, który takowe każdą razą w celu wypełnienia kuponu przedkłada.

4) Lekarz kasowy prowadzić ma „książkę meldunkową“ chorych, zawierającą: a) nazwisko, mieszkanie i numer karty legitymacyjnej chorego; b) dzień, w którym leczenie się rozpoczęło; c) dzień, w którym leczenie się skończyło; d) rodzaj choroby.

5) Jeżeli członek w przeciągu 8 tygodni po wyzdrowieniu powtórnie w tę samą chorobę popada, ma lekarz kasy to na nowo wystawić się mającemu świadectwie choroby uwidocznić i ten kupon wypełnić, który wyraża dalszy ciąg pierwszej choroby.

6) Takich członków, którzy zgłosili się jako chorzy, a których lekarz uważa za zdolnych do pracy, należy odesłać z ich pretensjami co do zasiłku do zarządu kasy. Każdy chory członek ma być co najmniej raz na tydzień przez lekarza kasowego kontrolowany.

7) Jeżeli lekarz podejrywa chorego o udawanie choroby, to powinien stosownie kroki poczynić, celem skontrolowania, czy podejrzenie to jest uzasadnione.

8) Jeżeli lekarz kasy wezwany zostanie do chorego, to powinien tenże temu wezwaniu jak najprędzej i w każdej porze zadość uczynić.

9) U chorych, którzy samowładnie nazad do pracy wstąpili, należy skontrolować dzień wstąpienia do zatrudnienia i tylko wtenczas zasiłek w chorobie aż do tego dnia zostaje asygnowanym, jeżeli doniesienie o wyzdrowieniu, względnie

dotycząca wizyta, na której lekarz wstąpienie do pracy skontrolował, w bieżącym tygodniu choroby nastąpiła. We wszystkich innych wypadkach ma lekarz kasy świadectwo choroby przy prezentowaniu tychże odebrać i zarządowi kasy oddać, a względnie sprawę zdać.

10) Chorym, którym dozwolonem jest wychodzić, mają to mieć potwierdzone na świadectwie choroby.

11) Członkom, którzy sprowadzili sobie choroby rozmyślnie, lub przez zawiniony udział w bójkach, lub przez opilstwo, zasiłek się nie należy.

12) Recepty, przez lekarza kasowego, wystawić się mające, zawierać mają nazwisko i numer karty legitymacyjnej chorego.

13. Jeżeli choroba trwa dłużej, jak trzy dni, a chory jest niezdolny do zarobkowania, ma kasa chorych udzielić zasiłku od dnia zachorowania; do trzy dni choroby zasiłek się nie należy.

Sokal, dnia 18. stycznia 1905.

Buczacz, Monasterzyska.

Taryfa za poszczególne czynności obowiązuje także w Monasterzyskach, gdzie mieszka kilku lekarzy. Okazuje się z tego, że ten sposób wynagradzania trudów lekarza, najodpowiedniejszy dla lekarzy, nie tylko tam da się wprowadzić, gdzie jest jeden tylko lekarz, a zatem kasa chorych jest niejako w przymusowym położeniu użycia tego lekarza dla zabezpieczenia członkom opieki lekarskiej.

Dr. Wilhelm (Wolf) Obler w Monasterzyskach, jest lekarzem powiatowej kasy chorych w Buczaczu dla okręgu sądowego Monasterzyska od 3. stycznia 1908. Posadę powyższą objął po bł. p. lekarzu Szymonie Adlerze, bez wszelkich zastrzeżeń na warunkach dla tych agend, już pierwej unormowanych, a są one następujące:

Posada, zdaje się, jest prowizoryczną, skoro w dekreście nie ma o tem wzmianki, że ona jest stałą.

Płaca nie jest ryczałtowa, tylko jest wynagrodzenie za każdą ordynację, a to za ordynację ambulatoryjną 60 hal., za wizytę w domu chorego 1 kor., za wyjazd należy się dyeta dzienna 5 kor., a nadto kilometrowego 30 hal. za klm., natomiast nie płaci się osobno za wizytę lekarską, połączoną z celem wyjazdu, a zarząd motywuje odmowę tem, że dyeta pokrywa ordynację. Chorym nie jest pozostawiony wolny wybór lekarza, a w miejscu jest dr. Obler jedynym lekarzem powiatowej kasy.

W miejscowej praktyce kasowej nie przysługuje mu zwrot kosztów za fiakra. Za mniejsze operacje niema żadnego wynagrodzenia za opatrunki i za ekstrakcję zębów przynajmniej się od ubiegłego roku począwszy po 1 kor. — o co lekarz bardzo się musiał starać. Inne większe zabiegi, jak opatrunki gipsowe, zakładanie przyrządu ekstenzyjnego, bywają wynagradzane wedle widzimisię urzędnika zarządu, (który zarazem sprawuje funkcję prokuratora przy sądzie buczackim). Nie ma zastrzeżonego prawa do dorocznego urlopu, a w razie zachorowania nie otrzymuje lekarz żadnych poborów.

W razie zachorowania lub urlopu płaci zastępcę, względnie zastępuje go kolega wzamian za zastępstwo w jego czynnościach podczas przeszłości, u niego zachodzącej. Oprócz czynności leczniczych nie sprawuje lekarz kasowy innych żadnych funkcji z wyjątkiem czynności administracyjnych i to bezpłatnie następujące: 1) zgłaszających się chorych wpisuje natychmiast do dziennika lekarza kasy; 2) równocześnie wysyła zawiadomienie do zarządu w Buczaczu; 3) o ile choroba trwa ponad 3 dni, za które należy się choremu zasiłek, wystawia się świadectwo choroby, a kupony tegoż za każdy tydzień oddziela się i wręcza się choremu; 4) z końcem każdego miesiąca wysyła się do zarządu raporta, względnie wykaz miesięczny.

Termin wypowiedzenia posady dla obu stron nie jest ustalony.

Norm dyscyplinarnych nie ustanowiono. Również nie ma przepisów co do polubownego załatwiania sporów między lekarzem a zarządem. Ponieważ nie zaszedł dotychczas wypadek sporny, dlatego nie wiadomo, czy Izba lekarska ma w tych sprawach ingerencję.

Nie ma zabezpieczonego prawa do emerytury i do zaopatrzenia rodziny lekarza z funduszu kasy.

Umowy pisemnej nie było.

Kasa ma około 150 członków w okręgu sądu powiatowego w Monasterzyskach a to w porze zimowej, natomiast w lecie podczas budowy liczba członków jest znacznie większa, może kilkakrotnie większa. W kasie powiatowej rodziny członków nie są ubezpieczone. Oprócz robotników bywają członkami także samodzielni majstrowie i osoby, posiadające więcej, niż 200 K dochodu, a odbywa się to w ten sposób, że z kilku majstrów jeden jest wykazany za majstra i przedsiębiorcę, inni zaś jako jego robotnicy.

W ostatnim roku było w okręgu chorych 197, z tych niezdolnych do pracy (ponad 3 dni) 60, a chorych pracujących 137.

„Rekord”

Lwów, Trybunalska 14. Tel. 2026/IV.

Pierwsza koncesyonowana fachowa szkoła szybkiego pisania na maszynie

rozpoczyna nowe kursa na podstawie zatwierdzonego przez c. k. Radę szkolną krajową planu nauki. Wpisy codziennie od godz. 9—1 i od 3—8.

Koncesyonowane biuro szybkiego przepisywania i powielanie pism

sporządza czystopisy i odpisy wszelkiego rodzaju pism, dokumentów kosztorysów i t. p. Gwańcya za dyskrecyę i bezbłądne wykonanie.

Zlecenia wykonuje się na żądanie także porą nocną. Pisanie na godziny w prywatnych kancelaryach.

Przedaż amerykańskich maszyn do pisania najlepszych systemów, jakoteż wszelkich przyborów do maszyn.

Michał Kmiciński

W ostatnim roku było 196 ordynacyi ambulatoryjnych i 65 wizyt w domu chorego w mieście, nadto 37 wyjazdów w ilości 569 km.

Większych operacyi nie było w tym roku.

Stosunki komunikacyjne w okręgu nie są dogodne, albowiem prócz głównego gościńca drogi powiatowe i gminne źle utrzymywane i często, szczególnie w porze wiosennej i jesiennej, niedoprzebycia, a kolej z powodu małej ilości pociągów nie nadaje się dla lekarza, który ma czas obliczony.

Chorobowość członków kasy nie przedstawia cech specjalnych.

Stosunki z zarządem kasy są znośne. Dr. Obler wyraża życzenie, aby pisma, otrzymywane od zarządu, nie były trzymane w tonie wybitnie rozkazującym i żeby stylizacja tychże pism choćby rozkazująca, nie wskazywała na zależność lekarza od funkcyonariusza kasy, względnie, żeby stosunek ten był bliżej określony.

Nowy Sącz - Stary Sącz.

Wynagrodzenie według taryfy jest także w Starym Sączu. O stosunkach w tej kasie pisze dr. Teodor Pawlicki:

Jestem lekarzem powiatowej kasy chorych od dnia 18. listopada 1909 na podstawie umowy ustnej.

Posada nie jest stała i delegaci mogą wybrać kiedybydź innego lekarza.

Płaca: za każdą ordynacyę w domu 60 hal., na mieście 1 kor. i zwrot za dorożkę, jeżeli daleko.

Wyboru lekarza niema.

Wynagrodzenie przy wyjazdach do chorych zamiejscowych wynosi: do 3 kilometrów 2 kor. + 1 kor. = 3 kor., do 6 kilometrów 3 kor. + 1 kor. = 4 kor., do 10 kilometrów 5 kor. + 1 kor. = 6 kor., do 15 kilometrów 8 kor. + 1 kor. = 9 kor., do 20 kilometrów 12 kor. + 1 kor. = 13 kor., powyżej 20 kilometrów 15 kor. i za badanie 1 kor.

Zwracają za dorożkę, jeżeli daleko.

Za operacyę nie ma osobnego wynagrodzenia.

Żadnego urlopu niema.

W razie zachorowania nie otrzymuję poborów, bo rachuje się tylko za ordynacyę.

Zastępstwo w razie wyjazdu lub zachorowania wyznacza zarząd, albo sam chory może udać się do najbliższego mieszkającego lekarza na koszt kasy.

Oprócz czynności leczniczych niema żadnych innych zajęć. Niema terminu wypowiedzenia posady, więc umowa może być zerwana kiedybydź; żadnych norm dyscyplinarnych niema. Prawa do emerytury niema.

Umowa była ustna, bez bliższego określenia warunków.

Nie wiem, ilu ma kasa członków, mój okręg obejmuje kilka gmin. Rodziny członków nie są ubezpieczone; majstrowie nie należą do kasy.

W ostatnim roku było chorych 427, z tych niezdatnych do pracy 206, a pracujących 221. W ambulatoryum było ordynacyi 750. Chorych, odwiedzanych w miejscu, było kilku, a zamiejscowych kilkunastu.

Liczba wizyt w ciągu roku 1911: w miejscu — 30, a w okolicy — 29.

Operacye wykonywano takie: zeszywanie ran, przecinanie ropni, wyciąganie zębów, wyjmowanie ciał obcych z oka i zakładanie opatrunków na złamane kości.

Komunikacya częścią wozowa, częścią kolejowa, a częścią piesza na wyższe góry.

Uszkodzenie ciała stanowi najczęstszą chorobę.

Za 1 wizytę w domu lekarza płacą 60 hal., a w domu chorego w miejscu 1 kor. i za dorożkę, jeśli daleko.

W czasie zajmowania przeze mnie posady nie podwyższono wynagrodzenia.

Stosunki z zarządem są bardzo dobre, podobnie jak z każdym pacjentem, któremu na lekarzu zależy.

Sanok. Rymanów.

Dalszym przykładem wynagradzania według taryfy za poszczególne czynności jest kasa chorych w Sanoku, jak świadczą odpowiedzi na kwestyonaryusz lekarza tej kasy dra Ignacego Bieleckiego w Rymanowie:

Pełnię obowiązki od r. 1896. Dekretu nie mam; zapytano mię, czy po drze Krzyszkowskim, którego zastępowałem, przyjmę posadę. Odpowiedziałem pisemnie: tak i od tego czasu fungowałem do 1908 roku.

W tym czasie przy zmianie zarządu zapytano, czy nie zgodziłbym się na ryczałt. Podałem warunki według normy, ogłoszonej w „Głosie lek.” Nr. 16 z 1906 roku.

Przyjęto je, lecz później odwołano, tak, że honorarium płacą półrocznie od wizyty 2 koron w domu, za domem 4 kor., w innych miejscowościach w miarę oddalenia, którą to należytość podałem dla każdej miejscowości.

Fiakra w samym Rymanowie nie używam, tylko w miejscowościach poza miastem.

Za operacyę liczę osobno — również za opatrunki (4 kor.), elektryzowanie 4 kor. i t. d.

Żądałem urlopu dwutygodniowego. Ja mam dać lekarza, a oni mają płacić.

W razie choroby żądałem przez 3 miesiące zastępcy na koszt kasy chorych.

Żadnych innych prócz lekarskich czynności nie sprawuję. Termin wypowiedzenia 3 miesiące.

Norma dyscyplinarna nie umówiona.

Emerytura nie umówiona.

Kasa ma członków zmienną ilość, w lecie więcej, w zimie mniej.

Rodziny członków nieubezpieczone.

Należy do kasy kilka osób, mających ponad 200 kor. miesięcznego dochodu.

Chorych było w roku 1911 — 60.

Z tych 18 niezdolnych do pracy.

Płacę zwiększono w dwójnasób, t. j. za wizytę z 1 korony na dwie koron.

Wizyt było 120 rocznie, z tych około 20 zamiejscowych.

Żądałem ryczałtem 450 kor. rocznie za leczenie członków kasy. Nie zgodzono się, więc płaci kasa od każdego chorego.

W razie urlopu 14-dniowego w roku, wypłaci kasa chorych zastępcy 30 koron.

Nie stabilizowano mię, tłumacząc, że kasa chorych nie może stabilizować urzędników z braku praw, do stabilizacyi potrzebnych.

Wdzięczny jestem, że Szan. Redakcyja poruszyła tę sprawę, krzywdzącą nas w niejednym punkcie i proszę o zajęcie się tą rzeczą dla wspólnego dobra.

Kamionka Strumiłowa.

Podobnie, jak w pertraktacyach dra Bieleckiego w Rymanowie, także w uregulowaniu stosunków dra Wilhelma Marksteina, lekarza kasy chorych w Kamionce, widoczny jest wpływ norm, ogłoszonych w naszym piśmie.

Dr. Wilhelm Markstein jest lekarzem kasowym od dnia 11. marca 1907.

Posada jest stała, płaca ryczałtowa 760 kor. rocznie, bez wolnego wyboru. Za wyjazd 2 kor. od godziny, fiaker w oddalonych częściach miasta. Za operacyę niema osobnego wynagrodzenia. Czasem poleca zarząd plombowanie zębów i płaci po 2 kor. za plombę cementową. Urlopu niema, a w razie wyjazdu lub choroby, trwającej dłużej, niż 24 godzin, musi lekarz dać zastępcę na własny koszt. Wypowiedzenie lekarzowi nastąpić może po 3 miesięcznym terminie tylko na podstawie śledztwa dyscyplinarnego, które wykaże, że lekarz dopuścił się ciężkiego zaniedbania swych obowiązków.

Liczba członków niestała, zależna od pory roku, ruchu budowlanego i wyrębów leśnych. Dr. Marksteinowi przydzielono Kamionkę i okolicę z wyłączeniem Buska i Radziechowa, gdzie inni koledzy pełnią służbę tej samej kasy.

Rocznie jest około 700 chorych a licząc przeciętnie 3 ordynacye na jednego chorego, przyjąć można około 2.000 ordynacyi rocznie.

Drogi liche, gościńców mało. Pewnych chorób specjalnych niema, natomiast, jak to często bywa w kasach dla chorych, dużo symulantów. Za jedną ordynacyę przypada przeciętnie około 40 hal.

Do roku 1907 pełnił dr. Markstein obowiązki lekarza kasowego prawie przez trzy lata prowizorycznie za wynagrodzeniem 640 kor.; z powodu zwiększonej czynności podwyższono mu przy sposobności stabilizacyi w r. 1907 o 120 koron.

Stosunek z zarządem kasy jest dość znośny.

Przy nadaniu stałej posady obiecano dr. Marksteinowi za wyjmowanie zębów członkom kasy remuneracyę w kwocie 100 kor. rocznie, jednak była to tylko ustna obietnica przewo-

dniczącego kasy. Co rocznie upomina się dr. Markstein o tę remunerację, ale dotychczas tylko trzy razy ją otrzymał. Odnowę uzasadniają złym stanem kasy. Płacę pobiera w ratach kwartalnych, jednak wypłata jest nieregularna, czasem nawet i ze sześciotygodniowym spóźnieniem.

Przewodniczącym kasy jest dyrektor szkoły przemysłowej, który funkcję przewodniczącego pełni już lat 16, wprawdzie bezinteresownie, ale też mając dużo pobocznych zajęć, o kasę wcale nie dba.

Podajemy tu dosłowny odpis kontraktu służbowego z daty 11. marca 1907.

Do Wielmożnego Pana

Dra Wilhelma Marksteina, lekarza

w Kamionce strumiłowej.

1. Powiatowa kasa dla chorych w Kamionce strumiłowej mianuje WPana z dniem 7. grudnia 1905 swym stałym lekarzem na okręg kamionecki.

2. WPan zobowiązuje się sumiennie wykonywać swych powinności lekarskich i strzedz gorliwie interesów kasy chorych.

3. Zarząd kasy chorych zobowiązuje się strzedz powagi lekarza wobec członków i pracodawców i do chorych członków przynależnych do jego zakresu czynności bez porozumienia się z WPanem żadnych innych lekarzy nie zzywać.

4. Zarząd zobowiązuje się wypłacać WPanu punktualnie 160 kor. kwartalnie, t. j. 640 kor. rocznie za leczenie członków kasy, zgłaszających się po poradę u lekarza w domu i zarazem odwiedzać za dnia obłożnie chorych, zamieszkałych w Kamionce strumiłowej. Za ordynację w godzinach nocnych należy się WPanu 2 kor. Jeżeli miejsce zamieszkania chorego znajduje się na przedmieściu, lekarzowi należy się podwoda, ewentualnie zwrot kosztów podwoły, jeżeli takowej użył rzeczywiście. Za wyjazdy lekarza poza miejsce siedziby wysokość honorarium zależy od straconego czasu, przyczem liczy się 2 kor. za każdą godzinę, choćby tylko zaczęta w dzień, a w nocy podwójnie. Podwoda powinna być lekarzowi dostarczona a koszta teje ponosi kasa.

5. W razie zachorowania lekarza, lub gdy tenże z innego powodu ważnego nie może wypełniać swych obowiązków dłużej niż jeden dzień, ma on na swój koszt postarać się o zastępcę. W tych razach ma kasa umówione honorarium wypłacać tylko lekarzowi kasy.

6. Zarząd może niniejszy kontrakt rozwiązać:

a) natychmiast: 1. gdy lekarz kasy przeniesie się poza przydzielony mu okręg sanitarny; 2. gdy zostanie sądownie ukarany za ciężkie przewinienie;

b) po 3 miesięcznym terminie wypowiedzenia: 1. na podstawie przeprowadzonego śledztwa dyscyplinarnego, które wykaże, że lekarz dopuścił się ciężkiego zaniedbania swych obowiązków zawodowych i że z tego powodu wynikła znaczna szkoda dla kasy lub dla jej członków; 2. jeżeli lekarz wskutek ciężkiej choroby stał się stale niezdolnym do wykonywania swych obowiązków.

7. Jeżeli kasa dla chorych z jakiego innego uzasadnionego powodu widzi się zniewoloną wypowiedzieć lekarzowi, powinna mu wypłacić w gotówce jednoroczną płacę.

8. Przeciw orzeczeniu dyscyplinarnemu może lekarz apelować do Sądu rozjemczego, do którego każda strona wybiera po dwóch członków, a ci dobrawszy sobie piątego, wybierają przewodniczącego. Sąd ten przesłuchuje strony, sprawdza zapiski i rozstrzyga większością głosów. Dalsze odwołanie nie jest dopuszczalne.

9. Jeżeliby sporną była sprawa czysto lekarska, jak leczenie, zapisywanie leków i t. p. należy się zwrócić do Izby lekarskiej o opinię, która wtedy rzecz rozstrzyga.

Zarząd powiatowej kasy dla chorych.

C. d. n.

II. Kongres lekarzy rządowych austriackich

w Krakowie od 24. do 26. czerwca 1912.

Uroczyste otwarcie kongresu nastąpiło w auli Wszechnicy Jagiellońskiej. Zagaił je Prezes Związku lekarzy rządowych w Galicyi st. lek. pow. dr. Czyżewicz przemówieniem w języku polskim, a następnie niemieckim. Prezes powitał uczestników kongresu, a więc członków Związku państwowego, delegatów instytucji i stowarzyszeń lekarskich, reprezentantów uniwersytetu i miasta, delegata Najw. Rady zdrowia prof. Kostaneckiego, wreszcie delegatów Związku lekarzy z Państwa Niemieckiego. Zaznaczył, że po utworzeniu Związków krajowych w Dolnej Austrii i Styrii w r. 1904 zorganizowano w roku 1906 Związek galicyjskich lekarzy rządowych, który ostatecznie pobudził do czynu i inne kraje koronne tak, że już w roku 1908 powstał Związek państwowy, na czele którego stanął dr. Gustaw Paul.

Mowca podkreślił z naciskiem wielkie znaczenie Związku jako zbiorowej akcji z jednej strony dla poprawy stosunków higienicznych, z drugiej dla strzeżenia interesów zawodowych lekarzy rządowych. Po całym szeregu przemówień powitalnych i odczytaniu nadeszłych telegramów i pism, między innymi od prezydenta ministrów, Ministerstwa spraw wewnętrznych i profesora Ludwiga, przystąpiono do ukonstytuowania kongresu. Do prezydium honorowego powołano: prezydenta Najw. Rady Zdrowia, Radcę dworu profesora Ludwiga, Radcę minist. dr. Haberlera, prof. dra Kostaneckiego i dra Festenburga. Przewodniczącymi Zjazdu wybrano dra Paula z Wiednia, dra Reisingera z Pragi, prof. Nowaka i dra Bielańskiego z Krakowa; sekretarzami zostali dr. Landesmann z Wiednia, dr. Weinsberg z Krakowa i dr. Opieński ze Lwowa.

Z drugiego punktu porządku dziennego wygłosił prof. dr. Jurasz ze Lwowa wykład „O twardzieli nosa“, dając pogląd na rozszerzenie tej choroby, jej aitiologię, rokowanie i leczenie. Dyskusyę, w której imieniem rządu zabrał głos dr. Haberler i podniósł, że dopiero w wejściem w życie ustawy o chorobach zakaźnych można będzie energiczniej akcyę w zwalczaniu twardzieli podjąć, odłożono do następnego dnia, poczem dr. Kann z Morawskiej Ostrawy wygłosił odczyt: „Nowoczesny humanitaryzm a wielki przemysł“ i w gorących słowach zachęcił uczestników do zwiedzenia olbrzymich zakładów Witkowickich, w szczególności kopalń węgla i hut żelaznych.

Następnie dr. Filip Eisenberg z Krakowa wygłosił rzecz p. t. „Zwalczanie chorób zakaźnych a nowoczesna bakterjologia“. Odczyt wygłoszony z wielką swadą rozbudził wielkie zainteresowanie i wywołał żywe oklaski u słuchaczy.

Popołudniu zwiedzili uczestnicy kongresu grupami za-bytki i osoblności miasta, a wieczorem odbyło się w salach starego teatru uroczyste przyjęcie uczestników Zjazdu przez gminę miasta Krakowa.

W drugim dniu kongresu przedstawił prof. Pieniążek 4 chorych na twardziel, objaśniając te przypadki, które dotyczyły prawie wyłącznie krtni i podnosząc, że jakkolwiek twardziel jest nieuleczalna, to jednak tracheotomia względnie laryngofissura mogą uratować życie i przedłużyć je w ten sposób przynajmniej o kilka lat. Po krótkiej dyskusji przyjęto szereg rezolucyj, zaproponowanych przez prof. Jurasza.

Następnie wygłosił dr. Julian Bory z Drohobycza „Uwagi rozpoznawcze co do duru osutkowego“. W ożywionej dyskusji, w której zabierali głos: dr. Obtułowicz, dr. Krist, dr. Kvasnicka, dr. Pietrzycki, dr. Opieński, dr. Malisch i dr. Sękowicz, podniesiono szereg spostrzeżeń, nieznanych lekarzom zachodnich i południowych prowincji austriackich, a nadto poruszono sprawę stałej komisji ruchomej dla badań aitiologii duru osutkowego (dr. Opieński poruszył już tę sprawę na Zgromadzeniu Tow. higien. we Lwowie w roku 1905) tudzież ujętą w formę rezolucji przez dra Paula sprawę „tworzenia odpowiedniej liczby państwowych, ministerstwu bezpośrednio podlegających zakładów badań bakterjologicznych. Zakłady takie wzorowane na takichże instytucjach w Niemczech już istniejących, mają mieć siedzibę nietylko w stołecznych, względnie uniwersyteckich miastach, ale i w innych większych“. Po poparciu rezolucji przez dra Krausa z Opola (Śląsk Górny) i prof. Kostaneckiego przyjęto ją w brzmieniu proponowanem przez dra Paula i dodatkowy wniosek dra Weinsberga: „Dopóki nie powstaną państwowe zakłady badań, byłoby bezwzględnie wskazane, aby większe gminy miejskie własnym kosztem takie instytucje zakładały, a państwo takowe subwencyonowało“.

Z porządku dziennego nastąpił zbiorowy referat w sprawie stosunku służby zdrowia do projektu reformy administracji, wygłoszony przez c. k. Inspektora sanitarnego dra Krzyżanowskiego ze Lwowa i referat Rady rządowego dra Wintera z Wiednia. Po ożywionej dyskusji, która obracała się głównie około zagadnienia, czy i w jakiej mierze w referacie administracji ma być lekarzowi powiatowemu przyznana władza egzekutywna i po przemówieniu delegatów z Niemiec, którzy opierając się na własnym doświadczeniu, przestrzegali przed żądaniem egzekutywy, uchwalono, aby obydwaj referaty dostały się do rąk członków ankiety w sprawie reformy administracji i dodatkowy wniosek dra Janiszewskiego i Hellejgo „II. Kongres austr. lek. rządowych uważa zgodnie z opinią ogółu lekarzy za rzecz nagląco potrzebną, aby do Komisji dla

Na rzecz Lwowskiego Towarzystwa Ratunkowego
ze sprzedaży **tutek** zdrowotnych

10% **Pierwsza Pomoc** **10%**
z żółtą watą,
pochłaniająca wszelkie szkodniki nikotyny.
Darmo! Próbkę w każdej trafikce **Darmo!**
darmo do nabycia!

reformy administracji powołani zostali w charakterze członków Komisji lekarze“.

Popołudniu odbył się w sali anatomii patologicznej wykład dra Paula pod tytułem: „Znaczenie policyjno-sanitarne rzekomej ospy krowiej dla handlu mlekiem“, a prof. Wacholz miał wykład z dziedziny toksykologii sądowej, demonstrując piękne i rzadkie okazy ze swoich zbiorów. Zakończyło odczytanie referatu dra Kulhevyego z Pragi „O znaczeniu socjalnej medycyny dla lekarzy rządowych“.

W trzecim dniu obrad wygłosił dr. Opieński ze Lwowa referat: „O konieczności dalszej reorganizacji nauki higieny i somatologii w seminariach nauczycielskich w Austrii“. Referat ten wywołał ożywioną dyskusję, której wynikiem było przyjęcie proponowanych rezolucji z poprawkami dra Paulego.

Na tym punkcie porządku dziennego zakończono część naukową Zjazdu, poczem przystąpiono do spraw administracyjnych i ściśle zawodowych. Dra Władysława Czyżewicza, prezesa Związku galicyjskiego, mianowano członkiem honorowym Związku państwowego dla wielkich zasług, położonych przezeń dla organizacji lekarzy rządowych wogóle.

Po sprawozdaniu kasowym i udzieleniu absolutorium skarbnikowi, uchwalono cały szereg wniosków i rezolucji, przedłożonych przez Wydział Związku państwowego, a to: Sprawę rozporządzenia Minister. o badaniu robotników w drukarniach ze względu na zatrucie ołowiem, uregulowanie sprawy świadectw urzędowych lekarzy powiatowych; sprawę tytułu lekarzy rządowych; sprawę należytości sądowo-lekarskich; sprawę policzalności lat służby, spędzonych w niepaństwowych instytucjach; sprawę sił pomocniczych, względnie kancelaryjnych lekarzy rządowych. Następnie omówiono stosunek Związku lek. rządowych do nowo powstałej organizacji t. j. Związku urzędników państwowych z akademickim wykształceniem. Wreszcie odczytano memoriał dra Reisingera odnośnie do stanowiska inspektorów sanitarnych i uchwalono wręczyć go ministrowi spraw wewnętrznych. W końcu przeprowadzono wybory do Wydziału Związku, odczytano nadeszłe jeszcze telegramy, a następny kongres (w r. 1915) uchwalono odbyć w Gracu. Na tem zamknął przewodniczący obrady kongresu.

Bezpośrednio potem udała się część uczestników na zaproszenie prof. Bujwida do jego zakładu leczenia Pasteurowskich wodostretu i zakładu higieny, gdzie demonstrował prof. Bujwid sposoby sterylizowania wody zapomocą promieni ultrafioletowych w przyrządach Nogieza i Westinghouse Comp., nadto demonstrował wyniki sterylizacji za pomocą alkoholu o różnych rozcieńczeniach, twierdząc, że 60% alkohol jest jedynym z najlepszych środków desinfekcyjnych.

Popołudniu udali się uczestnicy kongresu do Wieliczki, gdzie podejmowani byli podwieczorkiem przez Związek galicyjski.

Część uczestników udała się następnego dnia do Zakopanego, druga część do Witkowic.

W sprawie zatruc ołowiem.

Rozporządzenie Ministerstwa handlu w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych z dnia 23. sierpnia 1911.

(Szczegółowe przepisy dla ochrony życia i zdrowia robotników pomocniczych w przedsiębiorstwach przemysłowych, w których wykonywa się roboty drukarskie i litograficzne oraz zecerskie).

I.

Szczegółowe przepisy co do jakości zakładów przemysłowych, pracowni i urzędzeń fabrycznych.

§ 1. Ogólna jakość pracowni. O ile w dalszym ciągu nie postanowiono czego innego, muszą wszystkie lokalności w przedsiębiorstwach przemysłowych, w których wykonywa się roboty drukarskie i litograficzne oraz giserskie, odpowiadać co najmniej wymogom rozporządzenia ministeryalnego z d. 23. listopada 1905, Dz. u. p. Nr. 176, jeżeli chodzi o zakłady nowozałożone; na równi z założeniem nowego zakładu w myśl rozporządzenia niniejszego należy uważać zmianę lokalu przemysłowego, jeżeli zachodzi przytem potrzeba odnowienia konsensu na prowadzenie zakładu; o ile wchodzi w rachubę zakłady, już istniejące, muszą one być widne oraz łatwe

do przewietrzania i opalania. Zwłaszcza w zecerniach oraz oddziałach maszyn do odlewania czcionek i w oddziałach do wykończania czcionek należy postarać się o dobre oświetlenie naturalne oraz o światło sztuczne, odpowiadające wszelkim wymogom higieny.

Przestrzeń powietrzna: Lokalności, w których wykonywa się jedną z robót, wymienionych w dalszym ciągu, muszą być tak obszerne, aby na każdego robotnika tam zatrudnionego wypadała przestrzeń powietrzna co najmniej 15 m³ i powierzchnia podłogi co najmniej 3 m². Wysokość tych ubikacji musi wynosić co najmniej 3 m, jeżeli ustawa budownicza nie stawia większych wymogów.

Roboty te są następujące:

1. Wyrób metalu na czcionki, zawierającego ołów (topienie, stapianie lub przetapianie);
2. wyrób czcionek i materiału na układy zecerskie z metalu na czcionki, zawierającego ołów;
3. roboty stereotypowe i odlewanie podkładu klisz;
4. roboty przy maszynach do odlewania wierszy i składania, o ile używa się przytem materiału na czcionki, zawierającego ołów;
5. roboty z materiałem na układy zecerskie, zawierającym ołów, jak na przykład składanie i rozbieranie, sortowanie, dzielenie, wcinanie i tym podobne;
6. roboty z suchymi farbami ołowinymi;
7. bronzowanie proszkiem bronzowniczym i czyszczenie odnośnych maszyn oraz przyrządów pomocniczych.

W wszystkich innych lokalnościach wystarcza przestrzeń powietrzna, wynosząca 12 m³, i powierzchnia podłogi w wymiarze 2·6 m² dla każdej osoby tam zatrudnionej.

W przypadkach przemijającej i nadzwyczajnej potrzeby może władza przemysłowa I. instancyi zezwolić na gęstsze obsadzenie pracowni w zecerniach najwyższej w 60 dniach roboczych, a w innych pracowniach najwyższej w 30 dniach roboczych w roku, i to co do lokalów, wymienionych w ustępie 2. niniejszego paragrafu, aż do 12 m³, zaś co do wszystkich innych lokalów aż do 10 m³ na każdą zatrudnioną tam osobę.

Lokale w suterenach. W zakładach nowo urządzonych nie wolno w ogóle używać lokalów suterenowych do robót, wymienionych w ustępie 2., punkt 2—7., oraz do robót drukarskich z wyjątkiem robót na ciężkich maszynach rotacyjnych i innych szczególnie ciężkich maszynach drukarskich; do innych robót wolno używać lokali takich tylko wtedy, jeżeli te z nich, których wysokość w świetle wynosi nie więcej jak cztery metry, wystają od strony okien ponad poziom przyległej ziemi przynajmniej w czterech piątych, a te, których wysokość w świetle wynosi więcej jak cztery metry, przynajmniej w trzech czwartych swej wysokości profilowej w świetle. Przy przenoszeniu zakładów, które w dniu ogłoszenia rozporządzenia tego już istnieją i są zatwierdzone, do lokali najemnych mają mieć w ogóle zastosowanie te same postanowienia, o ile zachodzi przytem potrzeba odnowienia konsensu na prowadzenie zakładu; polityczna władza krajowa może jednak zezwolić na wyjątki, jeżeli odnośne lokale suterenowe są z uwagi na szczególny cel, któremu mają służyć, wolne od zarzutów pod względem higienicznym, a zwłaszcza jeżeli mają dość światła dziennego i dają się dokładnie przewietrzać zapomocą odpowiednio wielkich okien, wychodzących wprost na wolną przestrzeń, a nie na podwórce, urządzone jedynie dla światła. Jeżeli jednak chodzi o roboty w rodzaju, wymienionym w ustępie 2., p. 1.—4. i 6., można zezwolić na wyjątki te tylko wtedy, gdy przy robotach, wspomnianych w punkcie 1. i 2., wchodzi w rachubę ogółem nie więcej jak 5 robotników, przy robotach, wymienionych w punkcie 3. i 4., nie więcej jak 3, a przy robotach, o których mowa w punkcie 6., nie więcej jak 2.

Rozdział poszczególnych pracowni. Do robót, połączonych z wywiązywaniem się większego ciepła lub pyłu, jako to do topienia ołowiu lub metalu na czcionki, robót na maszynach do odlewania czcionek i wierszy, robót stereotypowych, wykończania i wygładzania czcionek, oraz tym podobnych muszą być przeznaczone osobne lokale lub przynajmniej osobne oddziały, które powinny być oddzielone od innych pracowni, a jeżeli to jest wykonalne pod względem techniki ruchu, także od siebie i zamknięte w sposób, zapobiegający wszelkiemu dokuczaniu innym sobom, nie zajętem od-

Wina Dalmatyńskie

z własnych winnic, nagrodzone najwyższymi odznaczeniami na wystawach zagranicznych. Wina stołowe: **Opol. Zlatarica** (czerwone), **Kucz i Vidovo** do herbaty znakomite, **Iroža** kuracyjne dla niedokrewnych, białe kuracyjne: **Zilavka i Bogdanusza**. — Zamówienia z prowincji już od 5 klg. dfektujemy pocztą. Cennikami na żądanie służymy opłatnie. — Polecając się łaskawym względem P. T. Lekarzy, kreślimy się z wysokim poważaniem

Vrsalović-Mateljjan
Lwów, ul. Fredry 6.

Magazyn futer Juliana Solika we Lwowie
ul. Sobieskiego 4.

poleca na sezon zimowy wszelkie gatunki futer: damskie i męskie podług najnowszych fasonów, oraz kolje, czapki i zarekawki. Zakiety damskie z baranków krymskich, zrzebiat, astrachanów oraz materya najnowsze na wierzchy w największym wyborze. — Ceny umiarkowane.

RAMOGEN

Marka słowna dla zgęszczonego mleka dla oseków według Biedert'a („BIEDERT's Rahmgemenge“).

Uznane za najlepsze, jałowe pożywienie mleczne do odżywiania zdrowych jakoteż do leczenia oseków i starszych dzieci z zaburzeniami w trawieniu.

Próbki i piśmiennictwo bezpł. przez

Oesterreichisch-ungarische Milchwerke in Linz a. D.

nośną pracą, lub narażaniu ich na niebezpieczeństwo przez wywiązywanie się ciepła lub pyłu.

Ponadto muszą lokale zecerskie i drukarnie być w miarę możliwości oddzielone od siebie.

M a s z y n y b r o n z o w n i c z e. Bronzowanie proszkiem bronzowniczym musi odbywać się, jeżeli to jest możliwe pod względem techniki ruchu, w osobnych lokalach lub oddziałach, a przy bronzowaniu w większym zakresie zapomocą odpowiednich maszyn, ile możliwości nie przepuszczających pyłu.

§ 2. **P o d ł o g i.** Wszystkie pracownie, wymienione w § 1., ustęp 2., oraz te wszystkie, w których wykonywa się roboty drukarskie, muszą posiadać mocną i równą podłogę bez spójnię, którą musi się albo pociągać niewadliwym środkiem wiążącym pył i odnawiać powłokę tę w miarę potrzeby, a co najmniej dwa razy rocznie albo tak urządzić, by dawała się łatwo zmywać. Na równi z podłogą taką należy postawić także szczelną podłogę deszczulkową, wyjąwszy lokale, gdzie wykonywa się roboty w rodzaju, określonym w § 1., ustęp 2., p. 1—4. i 6., o ile nie chodzi o rozcieranie jedynie nieznacznych ilości suchych farb ołownych w samym lokalu drukarnianym. W ubikacjach, gdzie robotnik przy wykonywaniu swej czynności pozostaje przeważnie na jednym i tem samym miejscu, musi podłoga przynajmniej w tych miejscach składać się z materiału, będącego złym przewodnikiem ciepła.

§ **Ś c i a n y.** Ściany lokalów, gdzie wykonywa się roboty w rodzaju, określonym w § 1., ustęp 2., p. 1—6., należy zaopatrzyć, o ile nie chodzi o rozcieranie jedynie nieznacznych ilości suchych farb ołownych w samym lokalu drukarnianym, co najmniej do wysokości 2 metrów gładkim okładem bez spajań, dającym się łatwo zmywać, lub powłoką olejną, która ma być zawsze utrzymywana w dobrym stanie. Co do reszty powierzchni ścian i powały, oraz reszty pracowni, wystarcza powłoka wapienna, którą musi się w razie potrzeby odnawiać.

Władza przemysłowa może zezwolić na wyjątek od obowiązku zaprowadzenia powłoki olejnej w lokalach najemnych, jeżeli przedsiębiorca wykaże, iż opuści zajmowany przez siebie lokal najemny w niestosunkowo krótkim czasie.

§ **S p l u w a c z k i.** W wszystkich pracowniach, wymienionych w § 1., ustęp 1., należy ustawić dostateczną ilość spluwaczek, wypełnionych płynem lub materiałem wilgotnym, które ma się czyścić co najmniej dwa razy na tydzień.

§ 3. **U m y w a l n i e, s z a t n i e (s z a f k i n a o d z i e ż), j a d a l n i e.** W zakładach nowo założonych, a w miarę możliwości także w zakładach już istniejących, w których przeciętnie pracuje więcej niż 20 robotników, muszą znajdować się w obrębie zakładu dla wszystkich osób, wykonujących roboty, określone w § 1., ustęp 1., osobne umywalnie i szatnie z urządzeniami, nadającymi się do oddzielnego przechowywania odzieży roboczej i używanej na ulicę; w zimnej porze roku należy ubikacje te odpowiednio ogrzewać.

W zakładach już istniejących, w których nie da się urządzić takich ubikacji osobnych, oraz w przedsiębiorstwach przemysłowych, zatrudniających przeciętnie nie więcej jak 20 robotników, należy przeznaczyć dla osób, wymienionych w ustępie poprzedzającym, przynajmniej szczelne szafki na odzież, które musi się tak urządzić, aby można było przechowywać tam oddzielnie odzież roboczą i odzież przeznaczoną na ulicę.

W przedsiębiorstwach przemysłowych, w których wykonywa się roboty drukarskie lub giserskie regularnie także w porze nocnej, to jest w czasie między godziną ósmą wieczór a piątą rano, musi się ponadto przeznaczyć dla osób, zatrudnionych robotami w rodzaju, podanym w § 1., ustęp 1., odpowiedni oddzielny lokal w zakładzie przemysłowym do spożywania potraw i napojów, który w zimnej porze roku musi być również odpowiednio ogrzewany.

§ 4. **Z a r z ą d z e n i a o c h r o n n e p r e c i e w w y p a d k o m.** Co do urządzeń kotłów parowych i maszyn motorowych, co do przenośni maszyn roboczych i urządzeń fabrycznych, wyciągów i dźwigni, oraz urządzeń transportowych obowiązują przepisy rozporządzenia ministeryalnego z dnia 23. listopada 1905, Dz. u. p. Nr. 176, o ile w dalszym ciągu nie wydano postanowień dalej idących:

a) Każda maszyna robocza ma być zaopatrzona w osobny przyrząd do wstrzymania ruchu, który powinien każdej chwili dać się szybko i łatwo osiągnąć jednym chwytem z zwykłego stanowiska robotnika, zatrudnionego przy odnośnej maszynie, i być urządzony wzgl. zabezpieczony w ten sposób, aby automatyczne wejście maszyny w ruch było wykluczone. Maszyny drukarskie z fundamentem płaskim, z obustronnymi przyrządami do wkładania papieru, oraz maszyny rotacyjne należy zaopatrzyć takimi przyrządami do wstrzy-

mania ruchu po obu bokach podłużnych. Przy maszynach pospiesznych i rotacyjnych należy zaprowadzić także siosowne urządzenie, zapobiegające przedwczesnemu lub przypadkowemu wejściu maszyny w ruch. Przy elektrycznym popędzie maszyn pospiesznych i rotacyjnych należy umieścić prócz rozrusznika także wyłącznik, i to ten ostatni w odpowiednim oddaleniu od pierwszego.

b) Przy maszynach rotacyjnych należy zaprowadzić także urządzenia sygnałowe, które mają zapowiadać puszczenie maszyny w ruch tonem, przegłuszającym hałas maszynowy.

c) Przy maszynach rotacyjnych, a w miarę potrzeby także przy prasach pospiesznych, należy zabezpieczyć wzniesione ponad podłogą stanowiska personalu obsługującego przed możliwością spadnięcia z nich.

d) Do transportu, oraz do wkładania i wyjmowania ciężkich kamieni i form drukarskich, powinno się zaprowadzić odpowiednie urządzenia. Przy zestawianiu i naprawianiu wielkich maszyn, należy używać odpowiednich przyrządów do wstawiania ciężkich walców i części składowych.

e) Tyglówki powinny się zaopatrzyć w urządzenia, zapobiegające skutecznie niebezpieczeństwu dla rąk robotnika przy zamykaniu prasy.

f) Szpary na noże przy maszynach do krajania papieru należy zakryć na przedniej stronie maszyny blachami ochronnymi.

§ 5. **O c h r o n a p r e d g a z a m i, p a r a m i i p r o m i e n i o w a n i e m c i e p ł a.** Kotły pieców do wytwarzania materiału na czcionki, płyt stereotypowych i t. p., a także, o ile to jest technicznie możliwe, naczynia do przetapiania przy maszynach do odlewania czcionek i wierszy należy nakryć przyrządami odprowadzającymi z dobrym przewiewem i ujściem wprost na wolne powietrze lub do odpowiedniego komina i umieścić przyrządy te, a względnie zasłonić je złym przewodnikiem ciepła w ten sposób, aby osoby pracujące nie doznawały przykrości przez promieniowanie ciepła.

Same naczynia do topienia powinno się w miarę możliwości otoczyć złym przewodnikiem ciepła.

Misy do podstawiania. Pod maszynami do odlewania czcionek i wierszy powinno się umieścić płyty lub misy blaszane odpowiedniej wielkości, jeżeli konstrukcja odnośnych maszyn na to zezwala.

II.

Szczególne przepisy co do ruchu.

§ 6. **Z a p o b i e g a n i e w y p a d k o m.** Manipulacje przy walcach i formach, oraz wstawianie wystających czcionek na właściwe miejsce i inne podobne czynności wolno przedsiębiorca jedynie w stanie zupełnego spoczynku maszyny; odnośne zakazy wzgl. przepisy należy przybić w pracowniach.

Płyny zapalne (terpentyne, benzynę, spirytus itp.) wolno przechowywać w pracowni najwyżej w ilości, odpowiadającej przeciętnemu zapotrzebowaniu dziennemu, i w naczyniach, zabezpieczających przed wybuchem.

Kobiety, zatrudnione przy maszynach roboczych, nie mogą w czasie pracy nosić powiewnych sukien, ani zwisających warkoczy lub rozpuszczonych włosów. Rękawy ich sukien powinny być zamknięte około przegubów rąk, jeżeli sięgają poniżej łokci.

Przed rozpoczęciem pracy przy maszynach roboczych, maszynach rotacyjnych i pospiesznych należy zdjąć pierścionki.

P i e r w s z a p o m o c. Pomędzy materiałem, który ma być utrzymywany w pogotowiu celem udzielania pierwszej pomocy, należy zamieścić także odpowiedni zapas chustek, bandaży, gazy aseptycznej, oraz środków antyseptycznych i tamujących krew.

§ 7. **K o b i e t y i m ł o d z i e ń c y.** Kobiet w ogóle, a męskich robotników pomocniczych, niebędących uczniami, w wieku poniżej lat 16 nie wolno używać do poruszania tyglówek zapomocą nóg, ani do robót, wymienionych w § 1., ustęp 2, ani do tych wszystkich prac, przy których nie można uniknąć większego zanieczyszczenia się rozartymi już farbami ołownymi, jak n. p. do mycia walców do farb i czyszczenia skrzynek na farby.

Wyjątki od zakazu tego zachodzą tylko:

1. co do używania kobiet w wieku powyżej lat 17 do robót bronzowniczych;

2. co do używania kobiet w wieku powyżej lat 16 do następujących czynności giserskich: do dzielenia, wyskładania i wstawiania oraz podobnych czynności sortowniczych, tudzież do robót magazynowych i pakunkowych.

Uczniów poniżej lat 16 nie wolno używać do bronzowania zapomocą proszku bronzowniczego, do wydmuchiwania kaszt

drukarskich, połączonych z wywiązywaniem się większego pyłu.

§ 8. Oświetlanie, opalanie, przewietrzanie, wentylacja. Wszystkie pracownie należy w czasie trwania pracy oświetlać i opalać dostatecznie w razie potrzeby, wentylować zawsze w sposób odpowiedni, a nadto przewietrzać dokładnie poza godzinami pracy raz na dzień, zaś pracownie wymienione w § 1, ustęp 2, co najmniej dwa razy na dzień.

W zakładach przemysłowych, w których wykonywa się roboty w rodzaju określonych w § 1 ust. 1., w szychtach dziennych i nocnych, powinno takie dokładne przewietrzanie odbyć się po ukończeniu każdej szychty, a nadto jeszcze podczas dłuższej przerwy w pracy w ciągu każdej szychty.

§ 9. Czyszczenie pracowni i urządzeń fabrycznych. Podłogi wszystkich pracowni musi się codziennie czyścić dokładnie poza godzinami pracy, i to drogą wilgotną, gdyby okazywało się to odpowiednio.

Również wspomniane w § 3 umywalnie, szatnie i jadalnie należy utrzymywać zawsze w stanie czystym i odpowiadającym celowi.

Dającą się zmywać nie zastawioną część ścian należy czyścić najmniej raz na miesiąc drogą wilgotną.

Pulty zecerskie, półki i inne przedmioty, należące do urządzenia, muszą tak szczelnie przystawać do podłogi, aby nie mógł pod nimi zbierać się kurz, albo musi pozostać pod nimi tyle miejsca, aby odnośną część podłogi można było łatwo czyścić.

Kaszy drukarskie, będące ciągle w użytkowaniu, powinno się dokładnie oczyszczać w miarę potrzeby, a najmniej co trzy miesiące, zaś wszystkie inne kaszy przed ich ponownym użyciem; datę ostatniego czyszczenia należy uwidocznic na każdej kaszcie drukarskiej

Kaszy drukarskie oraz stojące układy zecerskie (stojące formy) powinno się ile możności oczyszczać zapomocą przyrządów do ssania pyłu, względnie drogą wilgotną, a w każdym razie tak, aby zatrudnione przytem osoby były ochronione przed wywiązującym się pyłem. Czyszczenie przez wydychywanie wolno wykonywać tylko na wolnym powietrzu.

Wnętrze pulpów zecerskich i półek należy czyścić w miarę potrzeby, a co najmniej kwartalnie, ile możności zapomocą dobrze funkcyjujących przyrządów do ssania pyłu.

Dwa razy na rok musi się przeprowadzić dokładne oczyszczenie całego zakładu, a więc wszystkich ubikacji, zwłaszcza także ścian, półek przy suficie i t. p.

Roboty przy czyszczeniu, które powodują silniejsze wywiązywanie się pyłu, muszą odbywać się poza godzinami pracy.

Używanie szkodliwych dla zdrowia materiałów do mycia i czyszczenia, a zwłaszcza nieoczyszczonych olejów terpentynowych jest zakazane.

§ 10. Farby ołowne. Przy przyrządzaniu farb, zawierających ołów, wolno uskutecznić tłuczenie i mielenie bieli ołownej oraz połączeń zawierających ołów, tudzież ich mieszanie, ugniatanie, rozcieranie i t. d. z oliwą lub pokostem tylko przyrządami mechanicznymi, i to w ten sposób, aby przytem, podobnie jak przy nasypywaniu i przesypywaniu materiałów, zawierających ołów, robotnicy byli odpowiednio chronieni przed wytwarzaniem się pyłu i aby pył nie dostawał się do pracowni.

Na naczyniach i zbiornikach, w których przechowuje się farby, zawierające ołów, i używa farb takich, powinno się uwidocznic w sposób dostrzegalny i zrozumiały, iż zawartość ich obejmuje domieszkę ołowiu.

§ 11. Odzież robocza. Przez przybicie stosownych obwieszczeń powinien przedsiębiorca wpływać na to, aby robotnicy, zajęci czynnościami, wyliczonymi w § 1, ustęp 2, oraz drukarze i maszyniści, o ile mają wykonywać roboty drukarskie przy użyciu zawierającego ołów materiału na układy zecerskie lub proszku bronzowniczego, korzystali z odpowiedniej odzieży roboczej, i ma dostarczyć tym osobom pracującym, które wykonują roboty, wyliczone w § 1, punkt 6 i 7, oraz robotnikom giserskim, uczniom giserskim i nieukwalifikowanym robotnikom giserskim pomocniczym odzieży roboczej, a pierwszym z nich (§ 1, ustęp 2, punkt 6 i 7) także nakryć głowy.

Przedsiębiorca powinien dbać także o to, aby dostarczone przez niego części odzieży czyszczone w miarę potrzeby na jego koszt drogą moką i aby odzież roboczą i nakrycie głowy osób, zatrudnionych robotami w rodzaju, wymienionym w § 1, ustęp 2, punkt 7, oczyszczano z pyłu tam, gdzie bronzuje się ciągle, codziennie, zresztą zaś po użyciu.

W z i e w n i k i. Do robót, połączonych z wywiązywaniem się większego pyłu, jak w szczególności do bronzowania, rozcierania suchych farb, zawierających ołów i t. p. winien przedsiębiorca dostarczyć jednoosobnemu robotnikowi osobny przyrząd ochronny, zapobiegający wciskaniu się pyłu do ust i nosa (wziewnik i t. p.); przyrząd ten ma się zawsze utrzymywać w czystości.

§ 12. Woda do picia i do mycia się. Przedsiębiorca winien dostarczyć robotnikom, zajęтым robotami w rodzaju, określonym w § 1, ustęp 1, wody do picia w odpowiedniej ilości

i jakości oraz stosownych umywalni z wodą płynącą, w miarę możliwości ciepłą, mydła, szczotek do rąk, a nadto każdemu z tych robotników jeden czysty ręcznik na tydzień.

Z reguły ma przypadać na pięciu robotników co najmniej jedna umywalnia.

§ 13. Obowiązki robotników. Pod zagrożeniem następstw, przewidzianych w § 17 niniejszego rozporządzenia, są wszyscy robotnicy obowiązani stosować się do zarządzeń, jakie przedsiębiorca wyda w myśl rozporządzenia tego.

W ten sam sposób są robotnicy, którzy wykonują roboty w rodzaju, określonym w § 1, ustęp 2, oraz drukarze i maszyniści, o ile mają wykonywać roboty drukarskie przy użyciu materiału na układy zecerskie, zawierającego ołów, lub proszku bronzowniczego, obowiązani:

używać przepisanych w § 11 sukien roboczych, nakryć głowy, przyrządów i środków ochronnych stosownie do ich przeznaczenia,

myć sobie dokładnie twarz, ręce i usta wodą, i to ciepłą, jeżeli jest do rozporządzenia, po każdym ukończeniu lub przerwaniu roboty, zwłaszcza zaś ręce przy użyciu mydła i szczotki, przechowywać swą odzież roboczą tylko w szatniach, względnie szafkach na ubranie, wspomnianych w § 3,

poddawać się regularnie badaniu lekarskiemu, przepisane mu stosownie do § 15 niniejszego rozporządzenia,

udać się do lekarza kasy chorych w razie pojawienia się pierwszych objawów zatrucia ołowiem, względnie na polecenie lekarza, przeprowadzającego badanie peryodyczne.

Robotnikom, wymienionym w ustępie 2, jest zakazane:

zabieranie z sobą do pracowni potraw i napojów alkoholicznych, tudzież ich przechowywanie lub spożywanie tamże, palenie, względnie używanie tytoniu w jakiegokolwiek postaci (cygar, papierosów, tytoniu do fajek, do żucia lub tabaki) w lokalach zakładu przemysłowego, wyjąwszy tam, gdzie wyraźnie na to zezwolono,

wchodzenie dla przeznaczonych dla nich ewentualnie w myśl § 3 jadalni w odzieży roboczej i bez poprzedniego dokładnego oczyszczenia swej osoby,

plucie na podłogę w lokalach przemysłowych.

Obowiązki pracodawców. Nie wolno przedsiębiorcy dozwalać wyraźnie robotnikom, wymienionym w ustępie 2, palenia względnie używania tytoniu w innych ubikacjach prócz jadalni i lokali, przeznaczonych na odpoczynek.

III.

Przepisy co do szczególnego nadzoru.

§ 14. Obowiązki pracodawców. W wszystkich pracowniach, wymienionych w § 1, ustęp 1, winien przedsiębiorca:

1. przybić w miejscu łatwo widocznym i utrzymywać zawsze w stanie czytelnym jeden egzemplarz niniejszego rozporządzenia oraz

2. wykaz, którego prawdziwość potwierdzi bezpłatnie właściwa władza przemysłowa, z podaniem długości, szerokości i wysokości każdego lokalu w metrach, zawartości powietrza w metrach sześciennych i ilości robotników, których w myśl § 1 wolno w lokalu zatrudniać.

Przedsiębiorca jest dalej obowiązany wydać każdemu robotnikowi, którego używa do robót w rodzaju, określonym w § 1, ustęp 1, poprzednio bezpłatnie jeden egzemplarz pouczenia, wydrukowanego jako załącznik niniejszego rozporządzenia.

Przez przybicie odpowiednich obwieszczeń, a ewentualnie także przez ustanowienie osób nadzorczych z grona robotników powinien przedsiębiorca wpływać na to, aby robotnicy przestrzegali ściśle odnośnych przepisów niniejszego rozporządzenia.

Nazwiska i mieszkania lekarzy kasy chorych, które kasa ta udzieli przedsiębiorcom, należy podać do wiadomości robotników przez przybicie odnośnych uwiadomień w pracowniach.

§ 15. Badanie lekarskie. Lekarze urzędowi władz politycznych I. instancji mają badać wszystkich robotników, wymienionych w § 13, ustęp 2, pod względem objawów istniejącego ewentualnie zatrucia ołowiem, i to w zakładach, znajdujących się w miejscu ich siedziby urzędowej, względnie w miejscach, oddalonych od siedziby tej nie więcej jak 3-8 km, co najmniej kwartalnie, a w innych zakładach co najmniej raz na rok. Lekarz urzędowy winien w tym celu uwiadomić poprzednio przedsiębiorcę o dniu i godzinie badania.

Badanie ma się odbyć w zakładzie przemysłowym z reguły poza czasem pracy, i to albo przed jej rozpoczęciem albo bezpośrednio po jej ukończeniu, jednak nie po godzinach pracy dodatkowej; tylko za zgodą kierownictwa odnośnego przedsiębiorstwa można podjąć badanie także podczas godzin pracy. Za czas, zużyty na badanie lekarskie, nie należy się robotnikowi odszkodowanie, z drugiej strony jednak nie wolno z tego tytułu zarządzać żadnego potrącenia z płacy robotnika.

Lekarz, przeprowadzający badanie, winien donieść przedsiębiorcy o wyniku tegoż i odesłać zaraz do lekarza kasy chorych te osoby, u których stwierdzi objawy zatrucia olo-

wiem. Lekarz, przeprowadzający badanie, winien wpisywać wyniki oględzin do osobnych druków, które będą w tym celu przepisane, i przedkładać je władzy przemysłowej.

Czasowe usunięcie od pracy. Robotników pomocniczych, co do których uwiadomiono pracodawcę, iż zachorowali na zatrucie ołowiem, względnie tych, u których lekarz badający stwierdził objawy zatrucia ołowiem, wolno używać ponownie do robót w rodzaju, określonym w § 13, ustęp 2, dopiero wtedy, gdy lekarz uzna to za dopuszczalne. Robotnik winien w tym celu wręczyć pracodawcy dotyczące poświadczenie pisemne, podpisane przez lekarza kasy chorych, względnie lekarza ordynującego.

§ 16. **Donoszenie o wypadkach.** O każdym wypadku w przedsiębiorstwie ma ten, którego wypadek ten dotyczy, albo gdyby on nie mógł tego uczynić, mają świadkowie wypadku donieść zaraz kierownictwu przedsiębiorstwa.

IV.

Postanowienia karne.

§ 17. Przekroczenia rozporządzenia niniejszego będą karane według rozporządzenia ministeryalnego z dnia 30. września 1857, Dz. u. p. Nr. 198, o ile nie mają uległy ukaraniu stosownie do powszechnej ustawy karnej lub jako przekroczenia ordynacji przemysłowej.

V.

Początek mocy obowiązującej.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi zaraz w życie co do tych zakładów przemysłowych, które po ogłoszeniu rozporządzenia będą nowo założone, zaś co do zakładów, w dniu ogłoszenia już istniejących i zatwierdzonych, po upływie roku, licząc od dnia ogłoszenia.

Do zakładów, które w dniu ogłoszenia już istnieją i są zatwierdzone, mają przepisy rozporządzenia tego zastosowanie tylko o tyle, o ile spowodowane niem zmiany w urządzeniu dadzą się przeprowadzić bez uszczerplenia praw, nabytych przez konsens, wyjąwszy, gdyby chodziło o usunięcie wadliwości, zagrażających oczywiście zdrowiu lub życiu robotników, albo gdyby postawione wymogi dały się przeprowadzić bez nie stosunkowych kosztów i bez znaczniejszej przerwy w ruchu.

Wickenburg wlr.

Mataja wlr.

Pouczenie.

Każda praca, przy której używa się ołowiu, połączeń lub mieszanin ołowiowych, może spowodować zatrucie ołowiem.

Do zatrucia ołowiem przychodzi przez to, że ołów w jakiegokolwiek postaci dostaje się do ust, chociażby tylko w nieznacznej ilości lecz wielokrotnie, za pośrednictwem zaważanych rąk, zarostu lub ubiorów, przy jedzeniu i piciu, przy paleniu i żuciu tytoniu oraz zażywaniu tabaki, albo iż bywa w postaci pyłu wdychany przy pracy lub iż w jakiegokolwiek inny sposób wchodzi w ciało.

Skutki tego wniknięcia ołowiu w organizm ujawniają się dopiero po upływie dłuższego czasu, skoro ilości ołowiu, które wejdą w ciało, nagromadzą się do tego stopnia, iż mogą wywołać objawy otrucia.

Pierwsze oznaki zatrucia ołowiem polegają zwykle na pojawieniu się niebiesko-szarego rąbka na dźwię, zwanego rąbkim ołowinym, i szczególnej bledkości twarzy, a przede wszystkim warg, oraz na zaburzeniu trawienia i braku apetytu. Z pośród dalszych objawów choroby należy zwłaszcza wymienić: kurczowate bóle brzucha, wychodzące z okolicy pępka, tak zwane morzysko ołowicze, często w połączeniu z wymiotami i zatkaniem stolca, rzadziej biegunką, bóle w stawach i zasnębienia porażenne, bóle głowy, wielki niepokój, ogólne kurcze, nieprzytomność, nawet oślepienie i ciężkie objawy mózgowie, które niejednokrotnie mają przebieg śmiertelny.

Zatrucia ołowiem ulegają zazwyczaj wyleczeniu przy odpowiedniej, dość wczesnej pomocy lekarskiej, jeżeli chorzy mogą uchylić się od dalszego szkodliwego oddziaływania ołowiu.

Zatrucia ołowiem można uniknąć, przestrzegając następujących

wskazówek co do zachowania się:

1. Przy wszystkich robotach powinien robotnik utrzymywać jak największą czystość, a zwłaszcza unikać wszelkiego zbytecznego wywoływania pyłu; także poza pracą należy zachowywać jak największą czystość.

2. Przy pracy należy zawsze nosić osobną odzież roboczą, a przy czynnościach, wywołujących silny pył, także osobne nakrycie głowy, oraz wiewnik lub inny podobny przyrząd; odzież tę należy co najmniej raz na tydzień zmieniać. Odzież, przeznaczoną do wyjścia na ulicę, należy w czasie pracy przechowywać tak, aby była chronioną przed brudem i kurzem.

3. Robotnicy, którzy mają do czynienia z ołowiem, połączeniami lub mieszaninami ołowiowymi, winni spożywać potrawy silne i możliwe tłuste oraz powstrzymać się od używania trunków wysokokowych.

4. Potraw i napojów wysokokowych nie wolno przynosić z sobą do pracowni ani tam przechowywać i spożywać, również należy bezwarunkowo zaniechać używania tytoniu w ja-

kiegkolwiek postaci (cygar, papierosów, tytoniu do fajek, do żucia i tabaki) w pracowniach i ubikacjach pobocznych, wyjąwszy, gdzie wyraźnie na to zezwolono.

5. Potrawy i napoje, przyniesione lub doniesione do pracowni, należy aż do ich spożycia przechowywać poza pracowniami w ten sposób, aby były zupełnie chronione od brudu i kurzu; należy je spożywać tylko w czasie przerw, umyślnie na ten cel przeznaczonych, a tam, gdzie istnieją osobne jadalnie, tylko w nich.

6. Po ukończeniu lub w razie przerywania pracy należy dokładnie umyć ręce i twarz, zwłaszcza brodę i wypłukać usta, ile możliwości ciepłą wodą; usta powinno się wypłukać czystą wodą także przed każdym przyjmowaniem napoju.

7. Mycie się należy skutecznie ile możliwości nie w pracowniach.

8. Tytoniu, przyborów do palenia i artykułów żywności nie wolno przechowywać w kieszeniach odzieży roboczej.

9. Każdy z robotników winien co najmniej raz na tydzień wykapać się, przyczem należy dokładnie wymyć zwłaszcza włosy na głowie i brodę.

10. Każdy z robotników winien przy najmniejszej dolegliwości zasięgnąć porady lekarza i zwrócić przytem uwagę jego na okoliczność, iż ma do czynienia z ołowiem, połączeniami lub mieszaninami ołowiowymi.

Dalsze wskazówki.

W lokalach przedsiębiorstwa nie powinno się płuć na podłogę.

O każdym wypadku w przedsiębiorstwie należy niezwłocznie zawiadomić kierownictwo przedsiębiorstwa.

LABORATORYUM

chemiczno lekarskie i higieniczno-bakteryologiczne

pod kier. PROF. DR. K. PANKA

LWÓW, UL. SENATORSKA L. II. — TEL. 494.

przy współpracownictwie sił fachowych we wszystkich działach — wykonuje: **Badania chemiczne i mikroskopowe:** moczu, płwocin, treści żółdkowej, kału, krwi, mleka i t. p. — **Szczegółowe badania przemiany materii.** — **Badania bakteriologiczne:** wydzielin, wsięków, krwi, nalołów itp. — **Badania serodyagnostyczne:** próba Wassermann, Vidala. — **Badania histologiczne** tkanek chorobowo zmienionych. — **Badania higieniczne:** Rozbiory wody do picia, wód mineralnych, środków spożywczych, wód ściekowych i t. p.

Na żądanie dostarcza się rurek i naczyń jałowych do pobrania i przesyłki prób. - - -

Lecznica higieniczna Dra Tarnawskiego w Kosowie (za Kołomyją)

stacya kol. Zabłotów w Galicyi. — Otwarta do zimy. — Leczenie wodą, kąpielami słonecznymi i dyetą (przeważnie jarską), postem, gimnastyką i przysposabianie do życia higienicznego. 13—3

w Truskawcu

od lat 15-tu

ordynuje

od 15/V. — 30/IX.

b. asystent Uniw.

i sekund. I kl.

szpit. powszechn.

we Lwowie

Dr. Tadeusz Praschil

Telefon Nr. 2.

8—3

Specyjalną metodą odwaniania tranu sporządzony jest

Tran Jodowo-Żelazisty Aromatycznyz prawnie zarejestrowaną marką ochronną **JECOFERROL****Główny skład w aptece pod ZŁOTĄ KORONĄ chemika Dra FRANZOSA W TARNOPOLU, UL. RUSKA.**

Tran ten, zawierający 0.25% jodku żelaza, przewyższa pod względem nadzwyczajnie przyjemnego smaku i zapachu wszelkie zagraniczne wyroby znacznie droższe. Używa się ze znakomitym skutkiem w skrofulozie, anemii i innych podobnych przypadłościach. Do każdej flaszki dodany jest pakiet znakomych cukierków miętowych.

Cena oryginalnej flaszki pojemności 500 gr. koron 2.50.

Przepisuje się „Jecoferrol“, Dr. Francos lag. orig.

Jecoferrol polecony został przez Towarzystwo przemysłowo-lekarskie w Krakowie, ponadto odznaczony na wystawach higienicznych w Paryżu i Wiedniu 1906 i we Lwowie 1907 wielkim złotym medalem, krzyżem honorowym i srebrnymi medalami postępu.

Do nabycia we Lwowie w aptekach: Hay'a, Łazowskiego, Mikolascha, Dra Piepes-Poratyńskiego, Dra Wiewiórskiego. W Krakowie w aptecce Wiszniewskiego

SPRAWOZDANIE

z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej.

Protokół z posiedzenia Wydziału Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej z dnia 3. sierpnia 1912.

Obecni: Prezydent dr. Festenburg, dr. Mikołajski, dr. Schellenberg i dr. Zion. — Kol. dr. Papée wyjechał na 3 tygodnie; zaproszony zastępca dr. Drzymalik z Żółkwi nadesłał usprawiedliwienie.

1) Nadeszło pismo Wydziału wykonawczego Izb austr. zawiadamiające, że wiec Izb odbędzie się w Gracu w dniach 25 i 26 września — z prośbą o przysłanie ewentualnych wniosków do 13. sierpnia b. r.

W tej sprawie stawia dr. Mikołajski wniosek, aby p. Prezydent poruszył sprawę wynagrodzenia lekarzy kas chorych za wystawianie świadectw dla Zakładu ubezpieczenia od wypadków.

Zgodzono się na to, aby p. Prezydent sprawę tę zgłosił na wiecu.

Kol. dr. Kohlberger stawia wniosek, aby na wiecu Izb rozpatrzyć sprawę, żeby na znawców psychiatrów zaważać li tylko zawodowych przez Sąd zamianowanych lekarzy psychiatrów. Prezydent zgadza się w zupełności z wywodami dra Kohlbergera — natomiast jest zdania, że niczego osiągnąć się nie da, gdyż zaważanie rzeczoznawcy zależy „von dem freien Ermessen“ sędz ego.

2) Nadeszło pismo c. k. Sądu krajowego mianujące znawców z dziedziny dentystyki dra Sandauera, dra Janička, dra Minzera i dra Kasprzyckiego.

3) W sprawie zatargu dra S. przeciwko lekarzowi powiat. dr. G. nadeszło pismo z c. k. Namiestnictwa, że sprawa ta nie należy więcej do kompetencji Namiestnictwa, gdyż dr. G. przeszedł w stały stan spoczynku.

Uchwalono Kol. S. zawiadomić o tem piśmie i równocześnie nawiązując do tego wypadku prosić c. k. Namiestnictwo, aby okólnikiem przypomniało c. k. lekarzom rządowym co do zachowania w tajemnicy rozpoznai zrobionych przez lekarzy prywatnych.

4) Dolno austriacka Izba lekarska przedkłada obszerny memoriał na wiec Izb w sprawie definicyi praktyka lekarska.

5) Namiestnictwo nadesłało pismo donoszące o rozwiązaniu Rady miejskiej i rozpisaniu nowych wyborów.

6) Służącemu nadano remuneracyę w kwocie 30 K.

Protokół zakończono i na tem posiedzenie zamknięto.

Dr. Zion
sekretarz.

Dr. Festenburg
prezydent.

MATTONI'EGO SÓL BOROWINOWA

Prawdziwa jedynie,
gdy zaopatrzona
marką ochronną:
sowa z okularami.

Dobytą z silnie leczniczo działającej borowiny w Soos obok Francensbadu. Naturalny przetwór, zastępujący borowinę w kąpielach, branych w domu. Stosuje się według przepisu lekarza. Prosimy żądać zawsze:

Mattoni'ego sól borowinowa.

KRONIKA.

XVIII. Wiec Izb lekarskich w Austrii odbył się w Lincu w dniach 27 i 28 września b. r. Na porządku dziennym pomieszczone kilka spraw, ważnych dla ogółu lekarzy, mianowicie uregulowanie stosunku lekarzy do zakładów prywatnych ubezpieczenia robotników od wypadków, dalej uregulowanie stosunku do towarzystw ubezpieczeń na życie, reformę ustawy sanitarnej, sprawę lekarzy szkolnych, projekt nowej ustawy karnej, reorganizacyę związku Izb lekarskich. Niektóre z tych spraw obszernie już dawniej w naszym piśmie omawialiśmy.

Izba lekarska wschodnio-galicyska wysłała na ten Wiec jako delegata dra Festenburga a jako zastępcę dra Papée'go.

Sprawozdanie z przebiegu obrad i powzięte uchwały podamy w następnym numerach.

I Kongres higienistów polskich, który ma obradować w przyszłym roku we Lwowie, zapowiada się bardzo dobrze. Komitet gospodarczy przeprowadził rokowania z lekarzami i higienistami w Warszawie, Poznaniu, Krakowie i otrzymał już liczne zgłoszenia rozpraw.

W sprawach Kongresu zwracać się należy pod adresem prof. dra Panka (Lwów, ul. Senatorska, 15).

Fabryka „Enrilo“ w Skawinie koło Krakowa. Zwracamy szczególną uwagę naszych Szanownych Czytelników na odnośne ogłoszenie w dziale inseratowym dzisiejszego numeru.

Wielm. Panom Lekarzom, mającym zamiar udać się na wykształcenie dentystyczne za granicę, służymy dokładnymi informacjami, jakoteż bezpłatnie wypożyczamy tam potrzebne instrumenty.

BRUNO SASS I SKA

DOM DENTYSTYCZNO-TOWAROWY

artykuły S. S. White.

Kompletne urządzenia na składzie pod najkorzystniejszymi warunkami.

KATALOGI I CENNIKI NA ŻĄDANIE GRATIS.

Epokowy wynalazek!!!

Ważne dla lekarzy — szpitali, pensyonatów, sanatoryów, hoteli i pomieszczeń prywatnych.

Samoczynne odpylacze prochu. Dla obsługi ręcznej lub do popędu elektrycznego

przy zastosowaniu zwykłego kontaktu do lampki żarowej.

Jedynie higieniczne i najtańsze czyszczenie dywanów, materaców, mebli, firanek, dekoracji, bibliotek, książek, archiwów etct. uskutecznia jedna osoba jak najdokładniej ssącym, samoczynnym odpylaczem bez jakiegokolwiek natężenia.

Odpylacze działają jak maszynowe urządzenia do odpylania.

Aparaty te, jako najwyższy wyraz postępu techniki, w zastosowaniu są nadzwyczaj praktyczne, nieskombinowane, łatwe do obsługi i nigdy nie zawodzą.

Ceny aparatów bardzo przystępne.

Prospekty i oferty wysyła na żądanie franco i opłatnie

Czesław Hincinger

biuro techniczne, Lwów, Kraszewskiego 25.

L. 1319/912. Ogłoszenie konkursu.

Wydział powiatowy w Sanoku rozpisuje konkurs na posadę lekarza okręgowego dla okręgu sanitarnego w Mrzygłodzie powiatu sanockiego.

Ogrę w Mrzygłodzie obejmuje miejscowości: 1) Czerteż, 2) Dębna, 3) Dobra rustykalna, 4) Dobra szlachecka, 5) Falejówka, 6) Hłomcza, 7) Hołuczków, 8) Liszna, 9) Łodzina, 10) Międzybrodzie, 11) Mrzygłód, 12) Raczkowa, 13) Rakowa, 14) Siemuszowa, 15) Srogów dolny, 16) Srogów górny z Jurowcami i Popielem, 17) Trepca, 18) Tyrawa solna, 19) Tyrawa wołoska, 20) Wola krecowska, 21) Zabłotce, z ludnością 13.645 głów i obszarem 155.02 klm. Siedzibą lekarza okręgowego jest miasteczko Mrzygłód położone nad Sanem.

Stabilizacya na powyższej posadzie nadaje prawo do emerytury po myśli ustawy z 12 maja 1909 Dz. u. kraj. nr. 68.

Pobory lekarza okręgowego wynoszą: Płaca 1.200 kor., ryczałt na objazdy 800 koron rocznie, a nadto z funduszków gminy Mrzygłód dodatek do płacy po 300 koron rocznie.

Posada zostanie nadaną prowizorycznie a po roku zadawalającej służby nastąpi stabilizacya

Stanisław Stępkowicz

Lwów, Sobieskiego 9
Pierwszorządny Magazyn futer
i Pracownia kuśnierska poleca

Futra

damskie, męskie, i podróżne oraz boa czapki i zarekawki w kolosalnym wyborze, po bardzo niskich cenach.

Chcący uzyskać tę posadę mają udowodnić następujące warunki:

- dypłom doktora medycyny, uprawniający do wykonywania praktyki lekarskiej,
- obywatelstwo austriackie,
- dostateczną fizyczną zdatność stwierdzoną przez ck. lekarza pow.,
- nieskazitelny charakter,
- znajomość języków krajowych,
- praktykę najmniej dwuletnią,
- nieprzekroczony wiek lat 40.

Pierwszeństwo mieć będą ci kandydaci, którzy się wykażą dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym po uzyskaniu dyplomu doktorskiego albo egzaminem fizykalnym.

Podanie o nadanie tej posady należy wносить na ręce Wydziału powiatowego w Sanoku w terminie do 30 września 1912 r.

Sanok, dnia 10. sierpnia 1912.

3—2

Wydział powiatowy.

LAUR N AUTO KLEMENT

UCIUBIENCY DOSTOJNEJ KLIENTELI!

Najwyższa doskonałość.

- Największa pewność. -

Gust i elegancja. Cichy

----- chód. -----

LAURIN & KLEMENT. a. sp.

Młoda Boleslav

Zastępcy: E. & I. Stromenger, Lwów.

Pediatrzy wiedzą najlepiej, z jakimi nieprzyjemnościami połączone jest często odzwyczajanie dzieci od piersi.

Od tych trosk mogą się lekarze uwolnić, jeżeli podczas odzwyczajania dzieci od piersi stosują wyłącznie

PHOSPHATINE FALIERES

Z powodu znakomitego smaku, łatwej strawności i obfitej zawartości składników odżywczych jest

Phosphatine Fallieres

niezbędną w praktyce pediatrycznej.

Cena pudełka, wystarczającego na 4 tygodnie, 3.80 kor.

Dostać można we wszystkich aptekach.

Fabrykanci: Chassaing & Cie, Paris, 6 Avenue Victoria.

LYSOFORM

**powszechnie używany
środek desinfekcyjny,**

nieszkodliwy, bezwonny, pewnie działający, nie drażniący i tani.

Z wodą przekroploną tworzy jasne roztwory, co zwłaszcza przy odkażaniu narzędzi jest ważnym, bo dobrze je widać w roztwynie.

Flaszki oryginalne po	100 gramów	250 gramów	500 gramów	1000 gramów
Wszędzie po cenie:	K. —80	K. 1.60	K. 2.80	K. 4.60

Trencsen-Teplitz (Węgry)

ordynuje jak zwykle

Dr. Emil Münz

b. wieloletni sekundaryusz szpitala św. Łazarza w Krakowie.

**Zakład wodoleczniczy
Dra Chramca w Zakopanem**

otwarty rok cały. Umieszczenie dla 350 osób. Nowo wybudowany zakład jest urządony z największym komfortem. Urządzeni i leczenie wodorowe. — Ceny n. epodwyższone. Pokój jednoosobowy z utrzymaniem od 10 koron wwyż. —

Od 22 lat istniejące

złotym medalem Wystawy przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w roku 1907 odznaczone.

Pierwsze w Galicji, przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w myśl §. 31. ustawy o „artykułach żywności“ z dnia 16. stycznia 1896, Dz. pp. Nr. 89 ex. 1897

urzędownie upoważnione

CHEMICZNO - MIKROSKOPOWO - ANALITYCZNE - LABORATORYUM

do badania pokarmów, artykułów spożywczych, leczniczych, handlowych, technicznych, gospodarczych, higienicznych, analiz sądowych, moczu, płwocin i t. p.

Radcy Cesarskiego

WALEREGO WŁODZIMIRSKIEGO

ZAPRZYSIĘŻONEGO CHEMIKA C. K. SĄDU KRAJ. KARNEGO,

zaprzysiężonego rzeczoznawcy i oceniciela c. k. Sądu krajowego cywilnego, egzaminowanego na wszechnicy we Wiedniu znawcy artykułów spożywczych, członka stałej Komisji zdrowotnej miasta Lwowa, członka i referenta Komisji Jurorów Wystawy krajowej w r. 1894 we Lwowie i Wystawy przyrodniczo-lekarskiej w roku 1907 we Lwowie, (byłego właściciela apteki)

we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej 1. 18.

SPERMINUM-POEHL

Essentia Spermini Poehl

30 kropli 3 razy na dzień na 1/2 godz. przed jedzeniem w wodzie alkalicznej albo w mleku.

**Sperminum-Poehl pro injectione.
Sperminum-Poehl sicc. pro clysm.**

przeciw neurastenii, marasmus sen. histeryi, chorobom serca, miążdżycy tętnic, przymiotowi, gruźlicy, durowi, cierpieniom rdzenia pacierzowego, niedożęstwu neurast., porażeniom, chron. reumatyzmowi, krzywicy, podagrze, blednicy itd. itd., przy znużeniach pracą i u ozdrowieńców.

CEREBRIN-POEHL (Synergo Cerebrin)

przeciw epilepsji, alkoholizmowi, chorobom nerwów.

MAMMIN-POEHL (Synergo-Mammin)

przeciw włóknikom macicy, krwotokom miesięcznym i krwotokom macicy, zapaleniu błony śluzowej macicy, zapaleniu jajników itd.

BIOVAR-POEHL (Synergo-Biovar)

przy objawach braku funkcji z powodu klimakterium, po wycięciu jajników, przy histeryi, blednicy.

RENIIN-POEHL (Synergo-Reniin)

przeciw miąższowemu zapaleniu nerek, niedomodze nerek, mocznicy.

THYREOIDIN-POEHL (Synergo-Thyreoidin)

przeciw otyłości, myxoedema, chorobom nerwów, chorobom skórnym itd.

ADRENAL-POEHL

działający składnik nadnercza, ściągający naczynia, przeciw zapaleniom błon śluzowych, krwotokom itd. Rurki à 0,002. 10,0 i 30,0 roztworu 1:1000.

Do nabycia we wszystkich większych aptekach.

Literatury gratis i franco dostarcza:

ORGANOTERAPEUTYCZNY INSTYTUT

PROF. DR. V. POEHL i SYNOWIE
ST. PETERSBURG, ROSYA

Generalni zastępcy dla AUSTRO-WĘGIER

G. i R. FRITZ — PEZOLDT i SÜSS WIEDEŃ I.

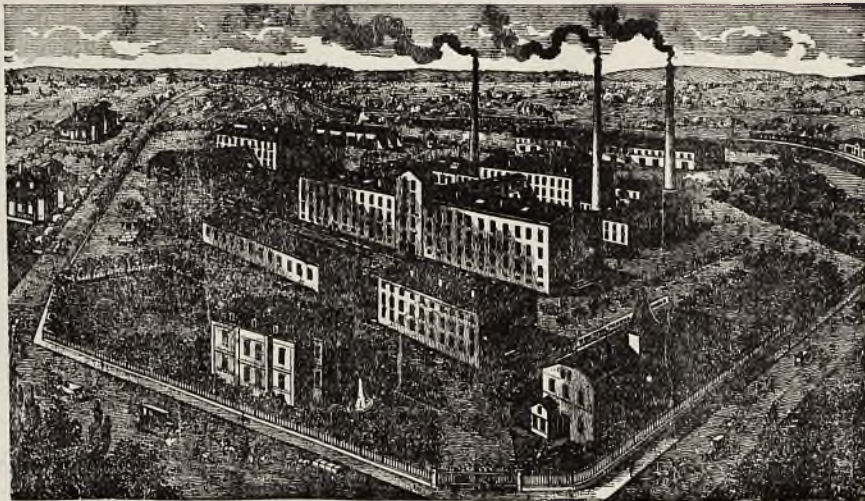
Ostrzega się usilnie przed naśladownictwem i zafałszowaniem.

1. Tabletki do wewnętrzznego użycia

2. Ampułki do iniekcji.

Na ewentualne żądanie wysyłamy gratis nasze **ORGANOTERAPEUTYCZNE KOMPENDIUM**, w którym podano literaturę, wskazania, sposób użycia i cenę wszystkich preparatów.

Specjalność krajowego przemysłu!

Fabryka w Skawinie założona w 1910 roku.

HENRYKA FRANCKA SYNOWIE w SKAWINIE koło KRAKOWA.

Chodzi tu o rzeczywiście polecenia godny przeciwalkoholowy środek, który sporządzony podobnie jak kawa ziarnista

- 1) w ciepłych porach roku zimny (do czego wystarczającą jest temperatura piwnicy lub wody źródlanej) lub
- 2) w zimie ciepły, w obu wypadkach z mlekiem lub bez, chętnie bywa spożywany, gdyż jest nadspodziewanie aromatyczny i smaczny.

Cena za gotowy już napój wynosi: 1 litr „Enrila“ bez mleka, jednakże z cukrem 6 halerzy; za 1 „ „ z mlekiem i „ „ 10 „

Zwracamy na „ENRILO“ uwagę wszystkich kół fachowych!

Powyżej podajemy rycinę wybudowanej w roku 1910 fabryki firmy **Henryka Francka Synowie w Skawinie koło Krakowa**, w której to fabryce wyrabia się „ENRILO“. — Surowca do wyrobu „ENRILO“ **dostarczają fabryce Francka rolnicy z okolicy Krakowa.**

Na żądanie i z powołaniem się na to pismo otrzymają interesenci od wspomnianej firmy **próbkę „Enrila“ zadarmo**, która wystarczy do sporządzenia przeszło 5 litrów czarnej kawy „Enrilo“ względnie 7 do 8 litrów kawy „Enrilo“ z mlekiem.

Enrfaban 26, 8: 12 I.

Reskrypt c. k.

Namiestni-

ctwa z daty

Lwów, 14-go

marca 1912.

L. XVa 234/2.

„ENRILO“

pod gwarancją

wolny od kofeiny napój kawowy!

Począwszy od tegorocznego przeciwalkohol. kongresu i połączonej z nim wystawy we Lwowie, obudziło się w kółach fachowych wielkie zainteresowanie dla preparatu zastępującego kawę ziarnistą, zwanego „Enrilo“, ponieważ preparat ten nadzwyczajnie gasi pragnienie. Preparat ten wyrabia firma:

Specjalność krajowego przemysłu!

Sanatoryum.

chorób wewnętrznych w ZAKŁADZIE WODOLECZNICZYM
„Kisielka“ Lwów, Kąpielna 8.

przyjmuje przez cały rok chorych, z wyjątkiem
chorób umysłowych i zakaźnych.

Telefon 932.

Telefon 932.

Jakie środki żelaziste nadają się do dłuższego stałego użycia?

Tylko takie, które nie naruszają
zębów, żołądka nie obciążają,
łatwo się przyswajają, są sma-
czne i przyjemne w użyciu.

Wszystkie te własności posiada

Haematicum Glausch;

zajmuje ono tedy pierwsze miejsce
między środkami żelazistymi

i od lat zapisują je lekarze wszystkich krajów jako najracjonalniejszy
i najtańszy środek żelazisty przy braku apetytu, niedokrewności, blednicy,
neurastenii i w innych stanach osłabienia jakoteż w okresie zdrowienia po
ciężkich chorobach.

Cena: pół flaszki objętości 230 grm. 1.50 kor., całej flaszki
objętości 500 grm. 2.60 kor.

Haematicum Glausch można dostać w każdej aptece. Skład główny:

„Adler - Apotheke“ S. E. KLEWEINA w Krems pod Wiedniem
Panom lekarzom dostarcza się darmo i opłatnie ilości próbne.

Z polecenia Towarzystwa ginekologicznego lwowskiego
wyrabiam następujące opatrunki (P) położnicze, sterylizowane

GAZĘ odtłuszczoną - - - **P**
jodofanową 10%
jodoformową 10%
wioformową 10%

w pudełkach, zawierających 5 metrów gazy. — **WATE BRUNSA**
„VIS“ w płatkach P, w kartonach po 100 i 250 gr. Na każdym pu-
dełku jest umieszczona moja firma i litera P, toteż proszę tylko takie
przyjmować jako wyrób krajowy. — Polecam również **PASTYLKI**
SUBLIMATOWE prof. Obalińskiego. Plastry smarowane z marką
„Vis“. — **GAZĘ JODOFORMOWĄ** Dra Bylickiego w formie opaski
i **OPASKI OPARZELINOWE** prof. Trzebieckiego i wszystkie inne
używane opatrunki.

M. L. DOBROWOLSKI

Mag. farmacji, właściciel fabryki opatrunków chirurgicznych „Vis“

W PODGÓRZU.

KRZANOWSKI i KLUK

— przedtem K. Frydman —

Pierwszorządny Magazyn i Pracownia Sukien Męskich

Lwów, ul. Kopernika 1. 2.
(vis-a-vis Apteki WP. M. Mikolascha)

polecają na sezon wiosenny wielki wybór najmodniejszych materiałów
angielskich z pierwszorządnych fabryk. Wykonujemy rzeczy wykwiłtne
podług ostatniej mody, jak fraki, angiezy, smokingi, ulstry, raglany,
palta wiosenne, ubrania marynarkowe, stroje polskie itp., wchodzące
w zakres krawiectwa. Pozwalamy sobie jeszcze nadmienić, że na ży-
czenie Szanownych Panów wysyłamy na prowincję całą kolekcję bo-
gato zaopatrzonych próbek, oraz przykrawacza do wzięcia miary.

Wina Lecznicze

przez pierwszorządne powagi lekarskie zalecane

u firmy

DIDOLIĆ I PRPIĆ

Lwów, tylko ul. Czarnieckiego 1. 3.

:: Próbkki i cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie. ::

SORISIN

Syr. Ka^l. Sulfo-Guajacol.

Zezwolony w myśl reskryptu c. k. ministerstwa z 25-go grudnia 1904 r.
Prawnie zastrzeżony.

Wskazania:

Na podstawie licznych doświadczeń profesorów, lekarzy praktyków, klinik,
szpitali wskazany przy **nieżytach narządu oddechowego**, jako to:
**ostrym i przewłocznym nieżycie oskrzeli, tchawicy, gardła, ko-
kleszu, nieżycie szczytów płuc, zółzach, jakoteż w okresie zdrowie-
nia po influency i innych ostrych chorobach zakaźnych.**
Sorisin wzmacnia apetyt, podnosi wagę ciała, usuwa kaszel i wy-
dzielinę, jak również i poty nocne.

Dawka: 3—4 łyżek dziecięcych dziennie dla dorosłych, dla dzieci połowę.
Przetwór ten wydaje się tylko na przepis lekarski.

Cena flaszki 2 kor.

Próbki na życzenie bezpłatnie.

Wyrób i główny skład:

HERBABNY-SCHOLZ, Apotheker, Wien, I., Graben 2900.

Sorisin można otrzymać we wszystkich aptekach.

FUTRA

męskie, damskie i dziecinne, zarękawki, boa
i żakiety z futer wszelkiego rodzaju poleca:

Pierwszorządny Warszawski magazyn i pracownia futer

Aleksandra Wróbla

byłego współpracownika
firmy

Lwów

HERSSE W WARSZAWIE ul. Sobieskiego 10.

Zawiadomienie.

Zawiadamiam P. T. Lekarzy, że Zakład swój zaopatrzyłem w najnowsze maszyny do ostrzenia, polerowania i aparaty do
niklowania — tak, że jestem w możności wszystkim wymogom swoich odbiorców zadość uczynić. — Utrzymuję na składzie
wielki wybór wszelkich artykułów w zakresie nożownictwa wchodzących, wyro-
bów własnych, angielskich i amerykańskich. — Dziękując za dotychczasowe
względy — polecam się nadal łaskawym względom P. T. Odbiorców, nad-
mienając, że ceny są przystępne.

Jan Lauruk
Zakład nożowniczy Lwów,
Halicka 6.

Maryówka

Sanatorium i Zakład wzdolecznicy

otwarty przez lato od 1-go Maja.

Od roku 1911 wprowadziłem wzięwania, kąpiele i picie wody z emanacją radu.

Prospekty i wszelkie wyjaśnienia odwrotnie. — Stacja kolei. Lwów — Podhajce w miejscu.

DR. JÓZEF ZAKRZEWSKI

Maryówka — Lwów 14. — Telefon 572.

Syr. Hypophosph. Comp. Dr. Egger

Od dziesiątek lat w najszerzych kołach lekarskich uznane i

szerokie zastosowanie mające Roborans i Tonicum, działające zawsze pewnie przy anemii, neurastenii, braku apetytu itd.

Fłaszka oryg. 330 gm. = 2.40 kor., flaszka oryg. 660 gm. = 4.80 kor.

Preparaty Bilenu,

środką przeczyszczającego, stosowanego przez odbytnicę, sporządzone ze składników żółci, wpływających na ruch robaczkowy kiszek, odszczególniające się pewną i szybką skutecznością. — **Czopki bilenowe (d i n) i tabletki do lewatyw bilenowych.**

Oryginalne pudełko z 6 sztukami 2.50 kor.

Dr. LEO EGGER & J. EGGER, Budapest VI. Révay-ut. 12.

Wyborowe masło deserowe

dostarcza

„Związek Mleczarski“

pod patronatem Wydziału Krajowego we Lwowie
Kopernika 11. — Telefon 1489.

Karol Domiczek

elektrotechnik - mechanik

Lwów, Sykstuska 23. — Telefon 349.

urządza światło elektryczne i przenoszenie siły, wyciągi, zamki, zegary, dzwonki, wodowskazy elektryczne, telefony, gromochrony, ubezpieczenie domów i kas przed włamaniem własnymi wypróbowanymi sposobami. Dostarcza i poprawia aparaty lekarskie i maszyny do pisania. Skład świeczników. Wzorowa pracownia fabryczna dla robót nowych i napraw w zakresie mechaniki i elektrotechniki wchodzących.

Michał Płoński Lwów, pl. Kapitulny 3.

(były długoletni współpracownik firmy I. Drexler i Synowie)

poleca najtaniej: Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Ściereczki Bieliznę damską, męską i dziecięcą, Szyfony, Pończochy, Skarpetki, Bieliznę na pościel, Kołdry, Materace, Poduszki, Sienniki, Koce wełniane i bawełniane, Kapy pikowe i trykotowe, Drelichy na liberyę, Płócenka kolorowe, Nankiny na wyspy, Materye jedwabne, wełniane i bawełniane na pokrycie kołder itp. artykuły. Przyjmuje kołdry i materace do przerabiania. — Cenniki i próbki na żądanie

„ZDROWIE“

Fabryka wód mineralnych i napoi musujących

polecona i pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego pozostająca

wyrabia wszelkie wody sztuczne, stołowe i lecznicze oraz napoje musujące najlepszej jakości.

LWÓW, BAJKI BOCZNA.

TELEFON Nr. 544.

FABRYKA PRZETWORÓW LECZNICZYCH Eugeniusza MATULI

w RADOMYŚLU WIELKIM poleca przetwory własne:

Kamphenol Prof. Dra Chlumskyego.

Znakomite Antisepticum: przy róży, flegmonach,

ropniakach, czyrakach, przetokach gruźliczych i t. p. Cena flaszki Kor. 2.—.

Pilulae medic. Matula.

Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin hydr.-Calc. glycerin. phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki te są obdukiwane cukrem. Cena za fiakon o 100 pig. Kor. 4.—. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z Syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony jako tonicum w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole hypofosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flaszce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. Cena za fiakon Kor. 2.—. Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

Zawiera ciała lotne jak: olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol, itp., które przetrawiane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo dokładnie wetrzeć się dającą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. **Działa znakomicie w bólach reumatycznych różnych postaci**, specjalnie w reumatyzmie mięśniowym, lumbago, ischias, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierały. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, czynione na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija takowe wata lub flanelą. Do nabycia we wszystkich aptekach, po cenie za mały słoik Kor. 1.60, za duży Kor. 6.—. Tylko w oryginalnych słoikach.

Preparata powyższe są do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny w aptece WP. Piotra Mikolascha.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując używać zawsze formułki: oryginal. Matula. Nazwy, marka ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy gratis i franco przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.**

Zakład wodolecznicy i Sanatorium
D^{RA} B. KUPCZYKA
 spec. chorób nerwowych
 Kraków — ulica Szujskiego 1. 11,
 Telefon Nr. 1295.

Krajowe Wody Mineralne

i przetwory zdrojowe ze zdrojów:

Burkutu
 Iwonicza
 Krościenka
 Krynicy
 Morszyna

Rabki
 Rymanowa
 Szczawnicy
 Wysowej
 Żegiestowa

zastępują wszystkie wody obce.

Do nabycia po cenach najtańszych w każdej ilości
 w Składnicy wód kraj. Związku zdrojowisk i uzdro-
 wisk we Lwowie, **ul. Romanowicza 9.** parter.
 Telefon Nr. 895.

Rozsyłka wód z c. k. Zakładu zdro- jowego w Krynicy.

Główne zastępstwo sprzedaży wód Szczawnicy.

K. ZIELIŃSKI OPTYK I MECHANIK

Kraków, Rynek gł., A-B, i. 39.

poleca Wnym Panom P. T. Okulistom swoją, pierwszą na Galicyę,
 szlifiernię szkieł optycznych,

urządzoną podług systemu metrycznego z popędem motorowym. Jako specy-
 alność szlifuje wszelkie soczewki kombinowane z szkła białego, dym-
 nego i niebieskiego. Zarazem poleca swój magazyn obficie zaopatrzonej we
 wszelkiego rodzaju wyroby optyczne, aparaty elektryczne lekarskie i t. p.

Utrzymuje w znacznym wyborze sztuczne oczy ludzkie.

Magazyn i pracownia wyrobów złotych i srebrnych

Adam Batko

Lwów, Kopernika 1. 12.

Przyjmuje laski, papierośnice, torebki do naprawy itp.
 po cenach najtańszych.

GUSTAW SZANCER

aptekarz w Skolem poleca:

Syrupus kalii sulfoguaiacolic codeinatus

Zawiera w 100 częściach 10 procent kalii sulfoguaiacolic i 0.20%
 Codeini muriat: Merck.

Zastępuje w zupełności wyroby obcokrajowe, jak:
 Sirolin, Sorisin i tym podobne.

Każda flaszka Syropu zaopatrzona dziesięcioma markami halerzo-
 wemi Towarzystwa Samopomocy Lekarzy w Krakowie.

Dotychczas zużyto na fundusz dla wdów i sierót po leka-
 rzach 290.000 znaczków za kwotę 2.900 koron.

Cena flaszki 2 korony.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierót po lekarz.ch.

Zakład artystyczno - rytowniczy

Maks Glaserman

Lwów, ul. Sykstuska 17. — Telefon 1585.

poleca

P. T. Lekarzom tablice i napisy emaliowane,
 trawione na szkło, marmurze i mosiądzu, oraz
 stampilie, pieczęcie itp.

KEFIR dostawia
 do mieszkań
MLECZARNIA PRZEWORSKA
 we Lwowie
 ulica Polna 1. 25. — Telefon Nr. 835.

Świątowej sławy źródła **VICHY**
 własność francuskiego państwa.
 Administracja: PARYŻ — Boulevard des Capucines 24.
 polecane przez powagi lekarskie:
Célestins: w chorobach nerek, cierpieniach dróg moczowych, dnici cukrzycy.
Grande-Grille: w kolkach wątrobnym i kamykach żółciowych w zastojach w zakresie organów jamy brzusznej
Hôpital: we wszystkich niestrawnościach.
Przetwory: Sole do kąpieli i picia - - - - - pastylki-
 Składy we wszystkich handlach wód mineralnych i aptekach.
 Prawdziwe tylko wtedy, gdy kapsle i etykiety noszą firmę źródła.
 Należy zawsze podawać dokładnie nazwę żądanego źródła.

Od kilku lat przez lekarzy z znakomitym skutkiem zalecany
Wyciąg szpilkowy do kąpieli Mgr. I. Bojarskiego
 do nabycia we wszystkich aptekach
 Główny skład wysyłkowy J. HAY, ck. nadw. dost., Lwów.
 Cena za fiakon 75 hal.

Pijcie i żądajcie wszędzie światowej sławy

PIWA SŁODOWEGO

(Doppel - Malz - Bier) — marki „Schwanenhof“

z Mieszczańskiego Browaru w Litomierzycach (Czechy)

Rok założenia 1720.

Powagi lekarskie zalecają to piwo przeciw niedokrewności, złemu trawie-
 niu, brakowi apetytu, słabemu odżywianiu ciała. Dla swych wybitnych
 higienicznych własności ten ulubiony napój podawany jest stale w licz-
 nych rodzinach arystokratycznych. Baczność na markę „Schwanenhof“.

Jedyny Zastępca dla całej Galicyi i Bukowiny oraz skład w beczkach, butelkach i syfonach

Michał Balas, ul. Kaźmierzowska 41. we Lwowie
 Telefon 1523.

JODITERANOL (Matula)

Likier jod- peptonowy składu 0.60% jodu, dobrego i przy-
 żelazisto Fe, 0.10 Mn i 0.03% jodu, jemnego smaku,
 w działaniu w zupełności ran. (Ol. Jecor s).
 zastępuje

Sposób użycia: jak Liq. Mangano ferri peptonati. Cena 2 K 60 h.
 Polecone przez Światne Towarzystwo lekarskie krakowskie.
 Z pomiędzy dziś znanych przetworów żelazistych
 jest najłatwiej strawnym i nie psującym zęby środkiem

Liquor mangano ferri peptonati

składu 0.60% Fe i 0.10 Mn wyrobu

aptekarza D. MATULI w Podgórzu (Kraków).
 Polecany jako środek lekko strawny, pobudzający apetyt w blednicy, niedo-
 krwistości, zimnicy, w zółkach, kobiecych i nerwowych cierpieniach.

Sposób użyc. a: Dzieciom od lat 12 daje się 2 razy dziennie po łyżeczce od kawy
 z mlekiem; osoby dorosłe używają 2-3 razy dziennie po łyżce stołowej.
 Na składzie w każdej większej aptece. Cena 2 Korony 40 halerzy.
 Dwie flaszki posyłam franco.

SANATORYUM

DLA CHORYCH PSYCHONERWOWYCH

LWÓW, „NAD ŻELAZNĄ WODĄ“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkimi posta-
 ciami chorób umysłowych, tudzież psychonerwicami
 padaczkowemi, hysterycznymi i choreatycznymi, jak rów-
 nież alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urzą-
 dzone na wzór sanatoryjów zagranicznych, daje sposo-
 bność stosowania wszelkich najnowszych środków i spo-
 sobów leczniczych, a szczególnie kąpieli przydłużnych
 (D. uerbäder). — Postępowanie z chorymi z powodu
 ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. — Opieka
 domowa. Obfitość rozrywek. — Staranie o odpowiednie
 zajęcia dla chorych. — Możliwie największa swoboda.

Cena 10 K za dobę i więcej. Bliższe szczegóły na żądanie.

DR. JAN ŚWIĄTKOWSKI, kierujący lekarz.

Fabryka chemiczna „Laokoon” Lwów

JODOCON

PEPTONUM JODATUM.

Preparat jodowy — chemiczne połączenie Jodu z peptonem (peptonum e carne). Połączenie to nie rozszczepia się w przewodzie pokarmowym — ale zostaje jako takie przez organizm wessane. Rozszczepianie następuje dopiero w tkankach, wskutek czego nie powoduje zaburzeń w narządzie trawienia. Zastosowanie wskazane w wypadkach, gdzie organizm dłuższy czas pod działaniem Jodu zostawać powinien. — Jodocon wprowadzamy w handel w tabletkach, zawierających 0·05 jodu, posiadającego własności lecznicze 0·2 jodku potasowego.

Rurka z 20 tabletkami 3 kor.

Wyrabia i poleca:

płyny wyjąłowane do wstrzykiwań podskórnych — do każdego pudełka dołączamy pilniczki.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum purum* — pudełka niebieskie — każda ampulka zawiera 0·05 Natr. kakodylicum.

Neo-Alkarsodylum — pudełko różowe, każda ampulka zawiera 0·05 Natr. metyloarsenic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum ferrat.* — po 0·05 Ferrum kakodylic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodyl. modific.* po 0·05 Atoxyl.

Dra Wewiórskiego *Chinin. kakodylic.* — łączy własności chininy i arseniku.

Ostrzegając przed naśladownictwami, polecamy wyraźnie ordynować:

Alkarsodylum Laokoon.

... APTEKA ...

i Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne

SZYMONA HAYA

c. i k. dostawcy nadwornego we Lwowie - - -

wyrabia i poleca swoje wyjąłowane płyny do wstrzykiwań podskórnych w zatopionych rurkach (ampoules). — Do każdego pudełka dołączam pilniczki.

Aether depur. c. camph. 0·10

Arsacetin 0·10

Camphor 0·10 c. Ol. amygd.

Cocain hydrochl. Merck 0·01. 0·02

Coffein. natr. benzoic. 0·10

Coffein. natr. salicytic 0·20

Ergotin Bombellon 0·50—1·00

Morphium mur. Merck 0·01—0·02

Natr. kakodylic. 0·05

Natr. methylarsen 0·05

Novocain 0·02 Adrenalin qtt I

Strychnin nitr. 0·001.

Wszelkie inne kombinacje wykonuję na zamówienie w najkrótszym czasie.

Uprasza się, celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: ORIGINAL „HAY”

Droguerya

S. WOJCIECHOWSKIEGO I SKI
Przemyśl
tylko ul.
Kazimierza Wielkiego 3.

— poleca —

= środki opatrunkowe =
i przyrządy chirurgiczne.

Dla PT. Lekarzy ceny specjalne.

Zastępstwo na Przemyśl

Desoderolu
środku desinfekcyjnego 100% skoncentrowanego

MATTONIEGO

GISSHÜBLER

naturalna szczawa alkaliczna jako źródło lecznicze od lat setek uznana we wszelkiego rodzaju niezżytach przewodów oddechowych i narządów trawienia, w gościcu, katarze żołądka i pęcherza. Nieoceniona dla dzieci, rekonwalescentów i podczas brzemienności.

Henryk Mattoni

KARLSBAD — FRANCENSBAD
WIENIĘ — — BUDAPESZT

SANATORYUM Dr. K. DŁUSKIEGO

w Zakopanem

dla chorych płucowych

otwarte przez cały rok.

Piękny widok na TATRY. Wystawa pokoi południowa. — Centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie, wodociąg gorącej i zimnej wody na wszystkich piętrach, winda elektryczna, kamera dezynfekcyjna, pokoje zołacyjne dla chorób zakaźnych, odkażanie naczyń, pracownia Röntgena.

Czytelnia, sala teatralna, kaplica, telefon telegraf, poczta i konie w Zakładzie.

Ceny bardzo umiarkowane, od 11 koron za mieszkanie, utrzymanie i kurację.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych sztucznych i specjalnych leczniczych pod firmą

K. RZAÇA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji Przemysłowej Tow. Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilmskiej, Giesshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej Homburg, Kissingen, tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną oraz normalne wody mineralne z przepisu Prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach. Cenniki na żądanie franko.

Salzbrunner Oberbrunnen

leczy
nieżyty narządu oddechowego i narządu trawienia, kamienie żółciowe, cierpienia nerek i pęcherza, rozedmę, astmę, jakoteż **następstwa grypy.**

Wysyłka: GUSTAW STRIEBOLL, Bad Salzbrunn, Śląsk.

Ilustrowany cennik

Bandaży na przepukliny

wysyła gratis i franco

M. Ł. POŁĄCZER
Sambor V/11.

Zakład leczniczy dla zbo- czeń mowy

Wiedeń, Hietzinger Hauptstrasse 24. Tel. H. 24). — Leczy wszelkie postacie niemoty (głuchonemota, głuchota), JAKANIE, bełkotliwie wymawianie, szepczenie, mowę nosową, zbożenia głosowe przy śpiewie i mowie, utratę mowy (aphasia), jakoteż niedorozwoj umysłowy. Położenie piękne, wolne od pyłu, zdrowe. Wielki ogród. Wszelki komfort i wszelkie nowoczesne urządzenia higieniczne. Tuż w pobliżu szkoły ludowe, wydziałowe i średnie. Przystanek kolei elektrycznej i kolei miejskiej. Prospekty na żądanie darmo. Zgłoszenia przedpołudniem w Sanatorium lub w dniach powszednich: Wiedeń I. Rathausstrasse 8, I. piętro od 3—4. (Tel. 18512). Lekarz kierownik: M.U. Dr. Emil Froschels.

CHEMIA I MIKROSKOP

są dziś najpotężniejszą bronią w ręku fabrykanta tutek i bibulek cygaretowych.

Już nadszedł ten czas, że laika, wyrabiającego tutki cygaretowe, nie można nazwać na serio fabrykantem. Dziś, chcąc palaczom dostarczyć wyrobu o ile możności jak najmniej szkodliwego, konieczną jest dokładna znajomość chemii, mikroskopu i odnośnych ulepszeń technicznych. To też na podstawie mych własnych rozbiórów chemicznych i badań mikroskopowych, oraz na podstawie wyrobionego smaku i fachowych mych wskazówek, mam zpropioną bibulkę cygaretową, znaną ogólnie pod nazwą:

„SALVESOL -- NORIS“.

Nie wyliczam zalet, jakie posiadają owe tutki cygaretowe „Salvesol-Noris“ z wata w ustnikach tejże samej nazwy, gdyż są powszechnie znane i ulubione tak w kraju jak i zagranicą.

Do nabycia we wszystkich trafikach.

M^R. W. BELDOWSKI

Fabryka tutek i bibulek cygaretowych w Krakowie.

LEON GEORGEON

DOSTAWCA CK. KLINIK UNIWERSYTETU LWOWSKIEGO I SZPITALI KRAJOWYCH

PRACOWNIA I SKŁAD INSTRUMENTÓW CHIRURGICZNYCH .: MASZYN ORTOPEDYCZNYCH I BANDAŻY .: URZĄDZEŃ SZPITALNYCH, ORAZ PRZYBORÓW DO PIELĘGNOWANIA CHORYCH

LWÓW -- ULICA RUSKA L. 1.

DARMO

i franko
próbki
dla P. P. Lekarzy

Prosimy P. P. Lekarzy, aby raczyli zwracać uwagę chorych na naszą markę światową OLLA i ją olecać.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Panów Lekarzy, że już otworzyłem

APTEKĘ przy ul. Hetmańskiej
(Hotel Victoria).

ANTONI GROBLEWSKI.